

AZ ALSÓZEMPLÉNI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1937. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 30-ÁN
SÁROSPATAKON TARTOTT
GYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE :

JANKA PÉTER

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ.

SÁROSPATAK
NYOMATOTT RÁCZ ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

1 9 3 7

AZ ALSÓZEMPLÉNI REF. EGYHÁZMEGYE
1937 SZEPTEMBER 30-ÁN, SÁROSPATAKON TARTOTT
GYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak :

Kiss Ernő
esperes

Dr Bethlen Pál gróf
gondnok

elnöklete alatt :

Éles István
Hegedüs László
Janka Károly
Kun Zoltán
Dr Marton János
Szabó Andor
Tantó János
Verebélyi Dezső
lelkészi

Asztalos Gyula
Dr Asztalos Kálmán
Bernáth Aladár
Hodossy Béla
Dr Kérészy Sándor

világi
tanácsbírák ;

Janka Péter
Nagy S. Béla
Kósa Szabó Pál
lelkészi

Dr Szabó Sándor
vitéz Nyitray Károly
Radácsy György
világi

jegyzők.

Dr Isépy Tihamér e.-m.-i ügyész, Gecse Lajos pénztárnok, Pataky Sándor tanügyi-biz. lelkészi, Csontos József tanügyi biz. világi elnök, Kató János, Kántor Mihály, Kocsár István, Pongrácz Sámuel e.-m.-i tanító képviselők.

Dr Mátyás Ernő theol. igazgató, Bódy Dénes gimn. vallástanár, Harsányi László tan. kép. vallástanár.

Bagócsy Lajos, Bakos Zoltán, Balázs Csaba, Benke Kálmán, Bernáth István, Bodnár Ferenc, Buttykay Ist-

ván, Darányi Lajos, Főző László, Faragó György, Göndöcz István, Győry Kálmán, Horváth István, Karászy Dezső, Kenyeressy Károly, Kiss Pál, Kovács László, Kőrössy György, Makó Dezső, Molnár Ferenc, Molnár László Osváth József, Örkényi Sándor, Sarkadi Nagy József, Szathmáry Gábor, Szendi Pál, Szilva István, Takács Béla, Tóth Albert, Verebélyi Barna, Veres Imre, Veress Lajos, Vitkay Bertalan lelkészek.

Az egyházak képviselőiben: Dr Szent-Györgyi Zoltán főgondnok a sátoraljaujhelyi, Baksy István főgondnok a vajdácskai, Csáki M. József gondnok a cigándi, Molnár Ferenc presbiter a tarcali, Veres Antal a kesznyéteni és Tóth János gondnok az erdőhorváti egyházak részéről.

I.

Az Alsózempléni ref. egyházmegye jelen közgyűlésében, bensőséges ünnepély keretében iktatta be egyházmegyei gondnoki tisztébe Dr Bethlen Pál grófot, akit az egyházmegye gyűlekezetei nagy többségének a bizalma állított oda egyházmegyénk kormányrúdjá mellé. A gyűlés ünnepi része a sárospataki gyülekezet templomában folyt le, melynek boltívei alá 9 órakor gyűlekezett az örömnünnepélyre közélről és távolról megjelentek nagy számú serege.

A felsorolt alkotó tagokon kívül jelen voltak a közgyűlés beiktatási részén: Farkas István püspök, farkasfalvi Farkas Géza e.-ker.-i főgondnok, Dr Domján Elek tiszai ág. ev. püspök, Fáy István zempléni főispán, Lukács Béla miskolci főispán, Bornemissza Miklós zempléni alispán. A felsőborsodi egyházmegye képviselőiben: Szentmártony Dániel esperes, Zsóry György gondnok; az abauji egyházmegye képviselőiben: Farkas Elek esperes, Téglássy András gondnok, Medgyasszay András tanácsbíró, Kiss József e.-m.-i lelkész tanácsbíró; a gömörtornai egyházmegye részéről: báró Ragályi Balassa Ferenc gondnok. Dr Tomcsányi Boldizsár Zemplén vm. kir. tanfelügyelője, id. Csajka Endre, a tanári kar tagjai, a tanuló ifjúság és még számos résztvevő.

1. A gyülekezeti éneklés után (fennálló ének : 16. dics. ; nagy ének : 229. dics. 1—2. v.) *Kiss Ernő* esperes jelent meg a szószéken s előfohász s a Máté ev. 16. rész. 24—27. verseinek felolvasása után a következő magas szárnyalású imával emelte a lelkeket az égi kegyelem örök forrásához :

(Lásd : Függelékben.)

Majd a 229. dics. 4. versének eléneklése után *Janka Károly* legidősebb lelkészi tanácsbíró Máté ev. 5. részének 14. v. alapján tartotta meg következő alkalmi igehirdetését :

(Lásd : Függelékben.)

Az Uri ima elmondása, adakozásra való felhívás, áldás és a 229. dics. 5. versének eléneklésével az istentisztelet véget ért.

2. Istentisztelet után az elnökség : *Kiss Ernő* esperes és *Bernáth Aladár* legidősebb világi tanácsbíró és *Janka Péter* lelkészi főjegyző helyet foglaltak az Úr asztala mellett. Esperes, miután megállapítja azt, hogy a tagok majdnem teljes számmal jelen vannak, üdvözli az egyházkerület elnökségét, Zemplénvármegye fő- és alispánját, Miskolc város főispánját, köszönti Dr. Domján Elek ág. ev. püspököt, a társegyházmegyék képviselőit, Zemplén vm. kir. tanfelügyelőjét, a többi vendégeket és a hölgyeket, akik a mi gyűlésünk komoly tónusának kedves és bájos keretet adni szívesek voltak, majd a gyűlést megnyitja.

3. Lelkészi főjegyző következőkben ismerteti a szavazás eredményét : Szavazatbontó bizottság beterjeszti f. évi augusztus 2-án Semjénben felvett jegyzőkönyvét, mely szerint az 1937 június 17-én tartott egyházmegyei gyűlés a halálozás folytán megüresedett e.-m-i gondnoki tisztre a szavazást július 31-iki határidővel rendelte el. A kitűzött ideig beérkezett 49 egyházközség szavazata. Szavazatot nem adott Zemplénagárd. Ond szavazata aug. 2-án, vagyis elkéssetten érkezett be. Ricse nem szavazott, mivel ott a szavazás idején presbitérium nem volt.

A beadott szavazatok felbontatván, megállapított, hogy érvényes 48 egyházközség szavazata, 93 számértékkel ; érvénytelen Báj szavazata, mivel a szavazólapról hiányzik az egyház pecsétje.

Az érvényes szavazatok a következőképen oszlottak meg:

1. Dr Bethlen Pál gróf	80
2. Dr Kiss Sándor ---	9
3. Dr Bessenyei Zénó ---	2
4. Dr Meczner Tibor... ---	2 szavazatot kapott.

Bizottság megállapítja, hogy a beadott szavazatok többségét általános *Dr Bethlen Pál gróf* nyerte el, javasolja tehát egyházmegyei gyűlésnek, hogy Dr Bethlen Pál grófot szabályszerűen megválasztott egyházmegyei gondnoknak jelentse ki, illetve a választást erősítse meg.

A szavazatot nem adott Zemplénagárd, az elkésve szavazott Ond és az érvénytelenül szavazott Báj egyházközségek lelkipásztorát és presbitériumát hívja fel igazolásra s annak eredményéhez képest szabja ki a szabályrendeletben előírt bírságot.

Egyházmegyei gyűlés szavazatbanó bizottság jelentése alapján *Dr Bethlen Pál grófot* megválasztott egyházmegyei gondnoknak jelenti ki, tőle az E. T.-ekben előírt hivatalos esküt kiveszi, őt tanácskozó asztalunknál meleg szeretettel köszönti s munkálkodására az örökkévaló Isten gazdag áldását kéri.

A szabályszerűen lefolytatott gondnokválasztást megerősíti s annak eredményét a Főtiszteletű és Méltóságos egyházkerületi gyűlésnek bejelenti.

A szavazatot nem adott Zemplénagárd, az elkésve szavazott Ond és az érvénytelenül szavazott Báj egyházközségek lelkipásztorait és presbitériumait 30 nap alatt az esperesi hivatalhoz betérjesztendő igazolásra felhívja s annak eredményéhez képest szabja ki legközelebbi közgyűlés a szabályrendeletben előírt bírságot.

4. Bernáth Aladár egyházmegyei h. gondnok javaslatára

egyházmegyei gyűlés h. gondnok elnöklete alatt Dr Marton János, Tantó János lelkészi, Dr Kérészy Sándor és Radácsy György világi tagokból megalkotja azt a küldöttséget, mely Dr Bethlen Pál gróf gondnokot a közgyűlésbe meghívja.

5. A küldöttséggel Dr Bethlen Pál gróf gondnok megjelenvén a közgyűlésen, miután esperes kérdésére hajlandónak nyilatkozott a gondnoki tisztt elfogadására s az eskü letételére

lelkészi főjegyző előmondása után leteszi az E. T.-ben előírt hivatalos esküt.

6. Az eskü letétele után Kiss Ernő esperes tartotta meg következő beiktató beszédét:

(Lásd: Függelékben.)

7. Majd a hivatalába beiktatott Dr Bethlen Pál gróf mondotta el nagy érdeklődéssel várt gondnoki székfoglalóját:

(Lásd: Függelékben.)

8. A gondnoki székfoglaló elhangzása után elsőnek Janka Péter e. m.-i lelkészi főjegyző üdvözölte gondnokot az egyházmegye nevében:

(Lásd: Függelékben.)

Majd az egyházkerület nevében Farkas István püspök mondott magas szárnyalású üdvözlő beszédet; Zemplén vármegye üdvözlétét Bornemissza Miklós alispán tolmácsolta népes küldöttség élén; az ág. ev. egyház részéről Dr Domján Elek püspök mondott üdvözlőt; a társegyházmegyék küldöttsége nevében Zsóry György egyházmegyei gondnok tett tisztességet; a Főiskola üdvözlétének Dr Mátyás Ernő theol. igazgató, az egyházmegyei tanítóegyesületének pedig vitéz Nyitray Károly elnök voltak a tolmácsolói.

Janka Péter lelkészi főjegyző bejelentette, hogy Pósa Péter alsóborsodi esperes és Báró Botlik István alsóborsodi gondnok, mivel halaszthatatlan elfoglaltságuk miatt a közgyűlésen nem jelenhettek meg, esperes levélileg, egyházmegyei gondnok pedig távirati úton juttatták kifejezésre szeretetteljes üdvözlőket. A Budapesti Kálvintéri egyházközség elnöksége, — mely egyházközségnek Dr Bethlen Pál gróf gondnoka — szintén meleg hangú levél útján juttatta kifejezésre az egyházközség áldás-kívánását s tett jó bizonyosságot arról a hűségről s a szolgálatnak arról az áldott készségéről, amellyel a Kálvintéri egyházközség vele gazdagodott.

Dr Bethlen Pál gróf gondnok közvetlen, meleg szavakkal mondott hálás köszönetet az elhangzott üdvözlésekért.

9. Ezután Kiss Ernő esperes — közölvén, — hogy a közgyűlés a Főiskola tanácstermében fog folytatódni,

a közgyűlés templomi részét berekesztette, az ünneplő közönség pedig elénekelte a Himnusz.

II.

10. Kiss Ernő esperes a gyűlést folytatólagosan megnyitja — a világi elnöki széket Dr Bethlen Pál gróf gondnok foglalván el — s felkéri lelkészi főjegyzőt a tagok számbavételére.

Névsorolvasás után főjegyző jelenti, hogy Dr Kiss Sándor, Dr Bessenyei Zénó és Dr Meczner Tibor halaszthatatlan elfoglaltságuk miatt, Csathó József, Major Gyula és Nemcsik Endre lelkészek, B. Tóth István tanítóképviselő pedig betegségük miatt nem jelenhettek meg a gyűlésen.

Egyházmegyei gyűlés nevezettek távolmaradását igazolja; az indokaik előzetes bejelentése nélkül elmaradt Kovács Lajos és Tariska Gábor lelkészeket felhívja, hogy távolmaradásukat jelen határozat kézhez vételétől számított 30 nap alatt igazolják, mit ha nem tennének, az előírt bírság fizetésére köteleztetnek.

11. Esperes elnöktársával történt előzetes megegyezés után a következő javaslatot terjeszti elő:

Köztudomásu mielőttünk és miközöttünk az, hogy Dr Kiss Sándor világi tanácsbíró közel 3 évtized óta önzetlen szeretettel, ügybuzgósággal szolgálja anyaszentegyházunk ügyét, mint egyházmegyei tisztviselő. Azóta pedig, amióta boldogult gondnokunk testi elgyöngülése miatt nem tudott résztvenni gyűléseinken s egyházmegyei kormányzatunkban, közel 10 éven keresztül Dr Kiss Sándor volt, mint hivatalkorra nézve legidősebb tanácsbíró helyettese s ebben a minőségben is fáradhatatlanul kész szívvel és önzetlenül munkálkodott egyházmegyénk érdekében.

Mivel mi nem tudunk az önzetlen munkáért más jutalmat adni, mint szeretetünkről és ragaszkodásunkról biztosítani azt, akit mint munkatársunkat a szívünkre öleltünk, javasolom, hogy hálánknak és szeretetünknek kifejezéséül tüntessük ki Dr Kiss Sándor urat tiszteletbeli egyházmegyei gondnoki címmel.

Egyházmegyei gyűlés egyhangu lelkesedéssel emeli határozati erőre elnökségének indítványát s a maga részéről is boldog örömmel jutalmazza meg azt a hűséges, odaadó, önzetlen és sokoldalu szolgálatot, melyet Dr Kiss Sándor különféle megbízásaiban egyházmegyénk érdekében végzett. S amidőn tiszteletbeli gondnokát bensőséges szeretettel üdvözli s őszinte ragaszkodásáról biztosítja, egyben kéri a Mindenhatót, hogy az ő szolgálatban és szeretetben oly gazdag életét tartsa meg még számunkra sokáig!

12. Esperes jelenti, hogy mult ülésünkről való távolmaradásukat igazolták : Faragó György, Göndöcz István, Győry Kálmán, Molnár Ferenc, Nemesik Endre, Osváth József, Sarkadi Nagy József és Szilva István lelkészek.

Egyházmegyei gyűlés fent nevezett lelkészek távolmaradását igazolja.

13/a. Gyomainé Tassonyi Margit tarcali rendes tanítónői állásába beerősítettett s a hivatali esküt letette.

13/b. Takács Árpád györgytarlói segédtanítói állásába beerősítettett s felhívatott, hogy a legközelebbi egyházmegyei közgyűlésen fogadalomtétel végett jelenjék meg.

Belinszky Erzsébet cigándi, Szilvássy Sarolta tiszakarádi segédtanítónői állásukba beerősítettettek s a fogadalmat letették.

14. Olvastatott és tárgyalatott a lekipásztor-választás helyéről és szavazás rendjéről készített és véleményezés végett egyházmegyénkhez letett szabályrendelet-tervezet.

Egyházmegyei gyűlés a lekipásztor-választás helyéről és a szavazás rendjéről szóló szabályren-

delet-tervezetet teljes egészében elfogadhatónak véleményezi, szükségét látja azonban, hogy szabályrendeletben pótlólag vétessék fel rendelkezés arra nézve, hogy az írni, olvasni nem tudó, korlátolt látóképességgel rendelkező vagy egyéb testi fogyatkozásban szenvedő szavazók a szavazásnál kinek a segítségét vehetik igénybe.

15. Tárgyaltatott az Egyetemes Konvent f. évi május 3—4 napjain tartott ülésének 91. sz. határozatával az egyházmegyékhez véleményezés és észrevételezés végett letett az a javaslat, melyet az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat intéző bizottsági ülése az egyház sociális és gazdasági programjának megindítása és munkába vétele tárgyában terjesztett az Egyetemes Konvent elé.

A tervezet hét fejezetre oszlik. Az I. fejezetben a családalapítás, a gyermekvédelem, az ifjúság, a családvédelem, az öregek, árvák, betegek gondozása, szegénygondozás, a család-, a munkás- és tisztviselőkérdés; a II. fejezetben az egyházközség, a presbitérium, a lelkipásztor, tanárok, tanítók, iskola, egyházmegye, egyházkerület és egyetemes konvent feladatairól van szó. A III. fejezetben az egyház és állam közti viszony alakulásáról, kormány intézkedések figyelemmel kíséréséről van szó a református érdekek megóvása végett. A IV. fejezetben a felekezetek együttműködésének, az V. fejezetben a közigazgatás különböző tényezőivel való összeköttetésnek, a VI. fejezetben a gazdasági életnek és a VII. fejezetben a társadalmi életnek fontosabb részeire mutat rá.

Egyházmegyei gyűlés örömmel üdvözli az ismertetett tervezetet, mely ref. egyházunk sociális és gazdasági szolgálatainak az irányelveit foglalja magában. A tervezetet megvalósítandónak véleményezi s hön óhajtja, hogy ref. egyházunknak az élet különféle területeire irányuló sociális és gazdasági missziója eredményesen munkálja magyar népünk jólétét s hazánk gazdasági megerősödését!

16. Az E. T. I. tc. 114. §-a alapján választott egyházmegyei tanács mandátuma lejárván,

egyházmegyei gyűlés szavazati joggal bíró tagjai közül 1 évi időtartamra az egyházmegyei tanács tagjaiul a következőket választja meg: Kiss Ernő esperes, Dr Bethlen Pál gróf gondnok, Janka Károly, Verebélyi Dezső, Janka Péter, Takács Béla, Vitkay Bertalan lelkész, Dr Kiss Sándor, Dr Kérészy Sándor, Bernáth Aladár, Radácsy György és B. Tóth István világi tagokat.

17. Az E. T. II. tc. 41. §-a alapján választott lelkészjelölő bizottság mandátuma lejárván,

egyházmegyei gyűlés a maga kebeléből a lelkész-jelölő bizottság tagjaiul — amelynek elnöke hivatalból az esperes — 1 évi időtartamra megválasztja Verebélyi Dezső lelkész tanácsbírót és Bernáth Aladár világi tanácsbírót rendes, Hegedűs László lelkész tanácsbírót és Dr Asztalos Kálmán világi tanácsbírót póttagokul.

18. Dr Domján Elek a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület püspöke közgyűlésünk által üdvözöltetett.

19. Tárgyaltatott a csobaji ref. egyházközség, mint megajándékozott és Csobaj község, mint erkölcsi testület ajándékozó közötti ajándékozási és az ezzel kapcsolatos csobaji ref. iskola-építési ügy.

Egyházmegyei közgyűlés, — az elnökség határozatát, amellyel a csobaji ref. egyházközség, mint megajándékozott és Csobaj község, mint erkölcsi testület megajándékozó között létrejött, a csobaji 21/1. hrsz. alatt lévő 1150 □-öl területű ingatlanra vonatkozólag Csobajon 1937. évi aug. hó 26-án kelt ajándékozási szerződést jóváhagyta, — tudomásul veszi, — egyben elvileg már most hozzájárul ahhoz, hogy a csobaji ref. egyházközség, akár ezen az ajándékba kapott telken, akár pedig a Dr Csobaji Gyula, illetve vitéz Imrey Ferenc

csobaji lakosok által a telekért cserébe felajánlott telken esetleg egy harmadik, de az iskolaépítés céljára alkalmas helyen iskolát építsen, azonban az építést még a f. évben haladéktalanul kezdje meg.

Egyházmegyei közgyűlés, — Szabó Miklós csobaji ref. egyházközségi főgondnoknak, a csobaji ref. iskola építésére lehetővé tétele körüli önzetlen működéséért köszönetet mond.

Egyben felhatalmazást ad elnökségnek, hogy — amennyiben az iskola-telek ügye új ingatlan-szerződés kötését teszi szükségessé — ezen szerződést jóváhagyó záradékkal lássa el.

20. Olaszliszka 3.000.— P kölcsöne engedélyeztetett.

21. Sima leányegyház az abaúji egyházmegyéhez való csatlakozás kérdésében újabb határozathozatalra utasított.

Nagy Miklós simai ref. tanító ellen fegyelmi eljárás rendeltetett el.

22. Az ujcsanálosi Közmunkaváltság-alap lélesítése engedélyeztetett.

23. Sátoraljaujhelyi egyházközség és a sátoraljaujhelyi MÁV Alkalmazottak Köre között kötött házhaszonbérleti szerződés jóváhagyott.

24. Tudomásul vétetett, hogy az egyházmegye elnöksége az E. T. I. tc. 78. §. 2. bekezdése alapján Ricsén ideiglenes vezetőséget alakított. A presbitérium végleges megválasztásának 1938. február 15-ig kell megtörténni.

25. Tárgyaltatott esperes következő előterjesztése : Az egyházközségek életében gyakran előfordulnak olyan fontos jogi esetek, peres ügyek, szerződés-kötések, amelyek kellő előkészítés, jogi tanács hiányában az egyházra nézve kárt eredményeznek. Méltóztassék azért kötelezőleg elrendelni, hogy az egyházközségek ilyen ügyekben minden esetben kérjék ki az egyházmegyei ügyészek jogi tanácsát, mint akik egyházi ügyeinket legjobban ismerik s azok javát legjobban szívükön viselik.

Egyházmegyei gyűlés elkötelezi az egyházközségeket, hogy az egyházközségek életében előfordulható fontos jogi esetek alkalmával minden esetben kérjék ki az egyházmegyei ügyészek jogi véleményét és tanácsát.

26. A bírósági ülés ideje d. u. $\frac{1}{2}$ 4 órára kitűzetik.

27. Egyházkerületi képviselőkül legközelebbi közgyűlésünkig terjedő hatállyal kiküldetnek

elnökség mellett lelkeszi részről: Hegedűs László, Verebélyi Dezső tanácsbírák és Janka Péter egyházmegyei lelkeszi főjegyző rendes-, Tantó János tanácsbíró póttagul, világi részről: Dr Beszenyey Zénó, Dr Kérészy Sándor és Dr Kiss Sándor tanácsbírák rendes-, Asztalos Gyula tanácsbíró póttagul.

28/a. Tanügyi bizottság jelentése kapcsán tárgyalatott az egyházmegye népiskoláinak 1936/37. évi állapota.

1. Külső körülmények. Egyházmegyénk területén az összlélekszám: 154.324. Ebből ref. 57.471, az összlélekszám 38 $\frac{1}{2}$ -a. A ref. népiskolák száma: 51, melyből 39 az összes helyben lakó ref. növendékeket képes befogadni, 12 pedig a növendékeket csak részben fogadhatja be. A Györgytarlót és a Tánítóképző Intézetet is számítva 65 anya-, társ-, leány- és fiókegyházunk van, melyek közül 14 egyáltalában nem tart fenn iskolát. Ezeknek az egyházközségeknek a növendékei nagyrészt állami vagy községi iskolákba járnak s csak elenyészően kevés azoknak a növendékeknek a száma, akik más felekezetű iskolákba iskoláztattak be. Míg ugyanis más felekezetű iskolába ref. növendék csak 79 járt, addig más felekezetű növendék a mi iskolánkban volt 617 fiúk és leányok vegyesen. A községi törzskönyvvezetőknél nyilvántartatott ref. fiú: 5425, leány: 5463, összesen: 10.888 növendék. Ezek közül mindennapi: 7616, továbbképző tanköteles: 3272. A ref. iskolába beiratkozott ref. növendék fiú: 2894, leány: 2784, összesen: 5678 mindennapi és fiú: 311, leány: 341, összesen: 652 továbbképzős tanköteles.

Iskolalátogatás alkalmával jelen volt fiú : 2783, leány : 2702, összesen : 5485 mindennapi tanköteles ; a beírt tanköteleseknek 93%-a. Tehát csak 7% hiányzott, ami azt mutatja, hogy a mulasztások nem voltak nagy mérvűek. A mulasztott félnapok száma igazolt : 40.825, igazolatlan : 5547, összesen : 46.371. Esik egy-egy növendékre átlagosan igazolt félnap 7, igazolatlan 1.

Az iskolaépületek elhelyezése, Sárospatakot kivéve, ahol az utcai székérgörgés, lárma zavarja a tanítást, mindenütt megfelelő. Az iskolaépületek száma 71, a tantermeké 89, melyek közül 80 megfelel, 9 nem felel meg a követelményeknek (A.-dobsza, N.-rosvágy, Karcsa, Vajdácska, T.-Karád, Ond, Tarcal, Prügy, Sima.) Az iskolafenntartók a tavaszi egyházmegyei gyűlés által utasítottak javítási és építési államsegély igénybevételére, ill. kieszközlésére. A tantermek butorzata nem jó nyolc helyen (Tarcal, Ond, T.-karád, N.-rosvágy, Karcsa, Vajdácska, H.-kak, A.-dobsza.) A felszerelés teljes Tállya, Szerencs, Györgytarló, H.-németi, Tanítóképző és Tokaj iskoláiban. A többi helyen hiányos. A hiány térképekben, szemléltetőképekben, fizikai szerekben mutatkozik általánosságban. Az iskolaépületek mindenütt egyházi tulajdonban vannak s egy pár kivételével ezeknek udvara eléggé tágas, de mind rendes és tisztántartott. A tanulóknak ivóvízzel való ellátása kétféleképpen történik. Vagy maguk a gyermekek hordják magukkal üvegekben, kis korsókban a szükséges ivóvizet, vagy maga az iskolafenntartó gondoskodik közös edényről s ebben jó ivóvízről, amelyből a növendékek vagy közös, vagy magukkal vitt külön-külön poharakból isznak. Az árnyékszék bűzös, tisztátalan : Györgytarlón, Bájon és Prügyn. Tanulói és tanítói könyvtár van 44, ill. 45 helyen, mely 2681 kötetben 2429 műből áll.

A tanulói és tanítói könyvtár hiányzik : Sima, Berzék, T.-luc, Láca, Karcsa, csak tanulói : Ond, Vajdácska, csak tanítói : B.-halász iskoláiban. Kölsönkönyvtár mindenütt van. A beíratási díjak egy részét erre a célra kell fordítani. Gazdasági gyakorlótér, felszerelt tornatér, tornaterem nincs sehol az egy S.-patakot kivéve, ahol gazdasági gyakorlótér van, azonban tornaterme s tere ennek sincs.

Egyházmegyéink területéről középfokú iskolába jár fiú : 277, leány : 149. Általános ismétlő iskola van : 16, gazdasági

ismétlő: 1. Új iskola épült T.-lucon 1. Tanítói lakások száma: 78; 19 tanító lakbért kap. Férfitanító van: 74, tanítónő: 23. Ezek közül rendes okleveles: 85, okleveles segéd v. helyettes: 12. Kizárólag vallástanító van 3. Szerveztetett új állás 2. Cigándon 1, B.-halászon 1. Megszűnt 1 állás N.- rozvágyon, ahol r. kath. iskola épült.

A növendékek osztályonkénti statisztikája:

I. o. fiú:	633,	leány:	577.
II. „ „	487,	„	441.
III. „ „	511,	„	498.
IV. „ „	491,	„	471.
V. „ „	416,	„	428.
VI. „ „	298,	„	313.

Évközben törvényesen kimaradt vagy elhalt fiú: 89, leány: 94, összesen: 183. Évvégéig járt fiú: 2764, leány: 2638, összesen: 5402. Hat osztályt végzett s záróvizsgát sikerrel tett fiú: 296, leány: 313, összesen: 609. Más felekezeti, áll. vagy községi iskolába járt fiú: 970, leány: 1061, összesen: 2031. Év végéig járt minden címen fiú: 3734, leány: 3699, összesen: 7433. Felmentetett törvényes címen fiú: 15, leány: 16, összesen: 31. Nem református iskolába járó tanulók vallásos oktatásáról Taktaszadát kivéve, ahol 3 növendék jár r. kath. iskolába, de a ref. lelkész vall.-oktatásra nem engedtetik be, mindenütt volt gondoskodás (26 helyen) eredményesen.

Van egy kisdedóvó intézetünk Sárospatakon, ahol barátsági Finta Erzsébet óvónő szakavatott vezetése alatt gondoztatnak kicsinyeink.

Konfirmáltatott fiú: 476, leány: 537, összesen: 1013. Ismétlőiskolával kapcsolatban ifjúsági egyesület van fiú: 40, leány 31. Vallásoktatásra fordított egyházi forrásból 460 P, más forrásból: 4856 38 P, összesen: 5316 38 P. Ref. népoktatás fenntartására fordított a lefolyt évben egyházi és alapítványi jövedelemből: 86.861 18 P, államsegélyből: 139.046 02 P, községi v. más alapból: 14.190 70 P. Összesen: 240.097 90 P.

2. Az iskolák belső élete. A mindennapi iskola részben osztott 30, osztatlan 21 helyen. Teljesen osztott nincs egy

sem. Különben az összes iskolák vegyesek. A tanév mindenütt a törvényszabta időben kezdődött és záratott be. Betegség miatt rendkívüli szünet volt néhány napig B.-halászon, Prügyön, iskolajavítás miatt Semjénben és T.-ladányban. Az iskola leégése miatt Simán, ahol az iskola felépítéséig növendékeink a tanítói lakásban nyertek elhelyezést megfelelő díjazásért. Iskolai ünnepélyek okt. 6, okt. 31, dec. 6, márc. 15, madarak és fák-, hősök- s anyáknapján mindenütt tartottak. A növendékek fegyelmezettsége, magaviselete kifogástalan; ruházatuk tiszta, rajzaikban, közismereti tanulmányaikban rendes. Fogalmazásukban, kézügyességükben, hazafias és vallásos neveltségükben szép eredményt mutatnak fel a legtöbb iskolában. Tanítóink, kik tanterv és utasítás szerint végzik nehéz, fárasztó, de mégis gyönyörűségei teherként vállalt kötelességüket; hivatásuk magaslatán állanak. Egyháztársadalmi és közéleti szereplésük által is bő mértékben veszik ki részüket ifjaink és felnőtteink életének helyesebb és jobb utra való irányításából, mint a lelkipásztorok és gyülekezeti vezetők hűségese segítő társai. Csak egy különösebben kifogásolt magaviseletű tanítónk van: a simai, Nagy Miklós. Nagyon gyenge iskolát adott Máthé Gyula karcsai és Fülöp Zsófia révleányvári tanító, ill. tanítónő. Az utóbbi ellen a végelbánás már folyamatba is tétetett. Sinkó Jolán cigándi kisegítő tanítónő egy a legszegényebb gyermekekből toborzott iskolát vezetett Cigándon önként, minden díjazás nélkül. A szolgálatkészségnek és önzetlenségnek ragyogó példája. Bocsor Géza t.-karádi tanító működésének 35-ik, Pongrácz Sámuel karosi, Nagy Dezső cigándi 30-ik, Halmy Géza e.-bényei, Dancs Lajos n.-rozvágyi tanító pedig 25-ik évfordulóját ünnepelte. Nyugalomba vonult Matusz Béla legyesebényei tanító 25, Szücs Kálmán tályai 33 évi sikeres működés után. Elhalt Ablonczy László b.-halászi tanító 1937 aug. 10-én, életének 44-ik, áldásos működésének 24-ik évében.

Kitűnő tanítók: Kántor Mihály, Nagy Dezső, Hadnagy János cigándi, Gönczy Bertalan z.-agárdi, Móriczné Nyitray Margit h.-németi, Kocsár István gesztelyi, Filep Sándor ujcsanálói, Kiss András megyeszói, Kató János lácai, Pongrácz Sámuel karosi, Bartha Lajos vissi, Nagyné Kállay Julia s.-

pataki, Kertész Sándor b.-olaszi, néhai Ablonczy László b.-halászi, Szücs Kálmán tálljai, b. Tóth István szerencsi, Károlyi János tarcali, Halmy Géza e.-bényei tanító. = 18.

Jeles tanítók : Kolbenheyerné Tóth Jolán, Tömösváry Ferenc, Tömösváryné Szabó Jolán cigándi, Kántor Lajos révleányvári, Vitéz Nyitray Károly h.-németi, Horváth Imre h.-kaki, Balogh József a.-dobszai, Papp Ilona lácai, Dudás István semjéni, Vitéz Puskás Lajos n.-rozvágyi, Szigethy Margit karosi, Nagy Béla kenézlői, Palumbyné Szathmáry Mária, Szathmáry Lajos s.-pataki, Néma Ida b.-halászi, Posta Sándor báji, Vitéz Bak Sándor prűgyi, Molnár Ferenc tarcali, Rátkai László e.-bényei tanító. = 19.

Jós tanítók : Belinszky Erzsébet, Sárkány Gábor, Sinkó Jolán cigándi, Makai József z.-agárdi, Sárközy Mária, Pataky István, Sümegi Ilona, Sípos István ricsei, Magda Anna gesztelyi, Bajuszné Ujváry Katalin, meggyaszói, Dancs Lajos n.-rozvágyi, Arató Kálmán, Szilvássy Sára, Szabó Zoltán t.-karádi, Takács Árpád györgytarlói, Szathmáry István s.-pataki, Kiss Miklós golopi, Orosz László, Csicsery Vilma t.-szadai, Jakab Antal, Pónus Pál Tivadar t.-harkányi, Angyal László t.-luci, Nagy Magdolna s.-hidvégi, Uray László tokaji, Iván Miklós, Márkyné Szekeres Ilona t.-ladányi, Kolozsváry László, Molnár Lajos, Mezey Sándor csobaji, Varga József báji, Eger Károly t.-kenézi, Gérecz József prűgyi, Gyomayné Tassonyi Margit tarcali, Csik József, Idrányi Barna o.-liszkai, Szöllőssy Anna tolcsvai, Buday Imre e.-horváti, Kalotaszegi András sárai tanító. = 37.

Elégséges tanítók : Fülöp Zsófia révleányvári, Hankó Zoltán meggyaszói, Incze Árpád sóstófalvi, Matusz Béla e.-bényei, Máthé Gyula karcsai, Arday Béla, Kovács Ferenc vajdácskai, Bocsor Géza t.-karádi, Szabó Ferenc, Szabóné Kolumbán Piroska m.-hotykai, Puskás Károly, Bajusz Zoltán ondi, Nagy Zoltán monoki, Regéczkey Géza, Botos András t.-luci, Komlóssy István, Cselényi Ida kesznyéteni, Thuróczy Miklós s.-hidvégi, Kenyeressy Károly berzéki, Nagy Miklós simai tanító. = 20. Nincs látogatva és osztályozva a tanítóképzőintézeti gyakorló iskola.

Egyházmegyei közgyűlés a népiskolák 1936/37. évi működéséről szóló jelentést tudomásul veszi.

Elismerését nyilvánítja a kiváló tanító- és tanítónőknek sikeres működésükért s nekik ref. gyermekeink nevelése s anyaszentegyházunk építése körül kifejtett s lankadatlan szorgalommal végzett munkálkodásukért köszönetet mond.

28/b. Tudomásul vétetett, hogy Tiszaluc harmadik iskoláját felépítette.

28/c. Elismeréssel tudomásul vétetett Sinkó Jolán cigándi kisegítő tanítónő működése.

28/d. Tarcal, Ond, Tiszakarád, Nagyrozvágy, Karcsa, Vajdácska, Hernádkak, Alsódobsza a tantermek butorzatának, Györgytarló, Bájj, Prügy a melléképületeknek javítására, Sima, Berzék, Tiszaluc, Láca, Karcsa, Ond, Vajdácska, Bodroghalász a tanítói és tanulói könyvtár kiegészítésére felszólítottak.

28/e. Tanügyi bizottság javaslatára Nagy Miklós simai tanító ellen fegyelmi eljárás rendeltetett el.

28/f. Máthé Gyula karcsai tanító szorgalmasabb és eredményesebb tanítói munkára utasított.

28/g. Bocsor Géza, tiszakarádi tanító működésének 35-ik, Pongrácz Sámuel karosi, Nagy Dezső cigándi tanítók működésüknek 30-ik, Dancs Lajos nagyrozvágyi és Halmy Géza erdőbényei tanítók működésüknek 25-ik évfordulójáról megemlékezés tétel. Pongrácz Sámuel és Nagy Dezső igazgatói címmel való kitüntetésre ajánlatnak.

28/h. Tudomásul vétetett, hogy Szücs Kálmán tályai és Matusz Béla legyesbényei tanítók nyugalomba vonultak. Szücs Kálmán igazgatói címmel való kitüntetésre ajánlatik.

28/i. Ablonczy László bodroghalászi elhunyt tanító emléke megörökített és családjának részvétírat küldetett.

28/j. A Sárospataki Tanítóképző intézet gyakorló iskolája abban a különös helyzetben van, hogy felettte a felügyeleti jogot

az intézet igazgatósága gyakorolja. Ám az intézet lételére, működésére, külső és belső állapotára vonatkozó adatokat szükség-szerűen fel kell vennünk évenkénti tanügyi jelentéseinkbe. Ez azonban csak úgy eszközölhető, ha iskolalátogatóink az iskolát meglátogathatják s ott szerzett adataikat és tapasztalataikat pontosan feljegyezhetik. Ugyanazért tanügyi bizottság javasolja, hogy egyházmegyei közgyűlés kérjen utasítást a főt. egyh.-kerületi közgyűléstől arra nézve, hogy iskolalátogatóink a Tanítóképzőintézet gyakorlóiskoláját évenként meglátogassák.

Egyházmegyei közgyűlés maga is kívánatos-nak tartja a kebelében lévő gyakorlóiskolának a többi elemi iskolák közötti nyilvántartását s annak mind belső, mind külső állapotáról szóló jelentéstételt, ha mindjárt statisztikai szempontból is; azért felkéri a főtiszt. Egyh.-kerületi közgyűlést: adna utasítást arra nézve, hogy a gyakorló iskolát előzetes bejelentés után iskolalátogatóink minden iskolalátogatás alkalmával keressék fel s ott szerzett tapasztalataikról jelentést tegyenek.

28/k. Tárgyaltatott Egyetemes Konventünknek a vallásoktatási szakfelületek miként való megszervezésére és az egyházmegye, vagy kerületi vallásstanítási paedagogiai semináriumok mikénti megtartására javaslatot kérő 22/937. sz. határozata.

Egyházmegyei gyűlés a népiskolai vallásoktatás feletti szakfelügyelet kérdését teljesen megoldottnak látja az eddig is nagyon jól bevált azon ellenőrzéssel, melyet az egyház- és iskolalátogatók végeztek s külön szerv létesítését nem tartja szükségesnek.

A vallásoktatási paedagogiai semináriumok tartására nézve pedig, mivel Egyetemes Konventünk 270/936. sz. határozatával erre az egyházmegyei tanügyi bizottságokat elkötelezte, külön javaslat előterjesztését nem látja szükségesnek.

29. Kósa Szabó Pál beterjeszti az egyházmegyei számvevőszék következő jelentését: Az egyházmegyei számvevőszék 1937.

szept. 29-én tartotta évi gyűlését *Kiss Ernő* esperes elnöklete alatt. Az egyes számvevők élőszóval tették meg jelentésüket, Major Gyula írásban közölte, hogy a tokaji körzet számadásait és költségvetéseit rendben levőknek találta. Láca útasítandónak találtatott, hogy a gondnok által felvett 10— P. irodaátalányt téríttesse vissza. Ricse ideiglenes presbitériuma arra útasítandó, hogy a múlt évi számadást haladéktalanul készítse el és hagyassa jóvá. Vitkay Bertalan nagyrozvágyi körzeti számvevő megbízása találtatott szükségesnek arra nézve, hogy Agárdra és Leányvárra kiszállva, a beteg lelkész helyett a hiányzó számadásokat készítse el. Kósa Szabó Pálnak a tályai körzet számvevőségéről történt lemondása elfogadhatónak találtatott s helyére Benke Kálmán ondi lelkész megválasztása hozatott javaslatba. Gecse Lajosnak az egyházmegye 1936. évi bevételeiről és kiadásairól készített számadása és az 1937. évre szóló költségvetése jóváhagyatott és elfogadásra ajánlatott. Ugyancsak elfogadásra ajánlotta a számvevőszék az egyházmegye missziói számadását is.

Egyházmegyei közgyűlés a számvevőszék jelentését tudomásul veszi s azzal kapcsolatban a következőket határozza:

a) *Láca* egyházközséget utasítja, hogy a gondnok által 1936-ban illetéktelenül felvett 10 pengő irodaátalányt fizettesse vissza s a jövőben a gondnok ilyen irányu szükséglete a lelkészi hivatal irodaátalánya terhére fedezendő.

b) *Ricse* egyházközség ideiglenes presbitériumát utasítja, hogy a múlt évi számadást haladéktalanul készítse el s hagyassa jóvá.

c) *Vitkay Bertalant*, a nagyrozvágyi kör számvevőjét megbizza, hogy az illetékes egyházközségek terhére Agárd és Leányvár községekbe szálljon ki és a hiányzó számadásokat készítse el.

d) *Kósa Szabó Pált* a tályai kör számvevői tiszte alól felmenti s helyére *Benke Kálmán* ondi lelkészt számvevővé megválasztja.

e) Az egyházmegyei számadást és költségvetést, valamint a missziói számadást jóváhagyólag elfogadja s Gecse Lajos pénztárosnak a felmentés megadása mellett őszinte köszönetét nyilvánítja.

30. Olvastatott Főző László egyházmegyei missziói előadó következő jelentése:

Nagytiszteletű és Méltóságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Boldog örömmel állok most a misszió kérdésével az egyházmegyei közgyűlés előtt. Sok biztatást vettem a szolgálatra, a missziói munka előbbrevitelére pedig garanciát egyházmegyénk szeretett gondnokának ma tartott székfoglaló beszédjében. Az Apostoli Hitvallás, Kálvin János Intituciója, a Szentírás alapján kifejtett gondolataival az Anyaszentegyház ablakait oly nagy lelkesedéssel nyitogatta, hogy szinte érezhető volt az egyház életébe rajtuk beáradó evangéliumi levegő.

Feladatom, hogy jelentést tegyek arról a missziói munkáról, amit egyházmegyénk lelkipásztorai, tanítói, előljáró presbiterei végeztek a reájuk bízott gyülekezetekben az elmúlt 1936—37-ik munkaévben.

Jelentésem nagyobbrészt jelentésekből összeállított jelentés. Azok őszintesége az én jelentésem őszintesége, de azok tévedése az én jelentésem tévedése is. A valóság az, amit mindezekből az örökkévaló Isten igaznak lát.

Gondoljunk arra valamennyien, hivatalosai az anyaszentegyháznak, hogy a megtett és elmulasztott dolgok mint ítélet állanak felettünk.

Az évvégi mérlegnél álljunk mennyei Atyánk elé, hűségesek voltunk-e azon a kevesen, amivel megbízott minket. Alkalmasként vagyunk-e arra, hogy többre bízassunk ezután.

Ime, most az anyaszentegyház e hivatalos testülete számonkér. Mi nagy komolysággal, jelentésünk valódiságát a hivatalos pecséttel, mint esküvel huzzuk alá. Így volt!

Ahogy ezek a jelentések előttem feküdtek és ahogy én most tisztelettel összefoglalást veszek róluk, előttem van az élet a maga tarkaságával. Az üresen maradt rovatok, mint kiáltó jajsavak, nem volt mit beírni, vagy egy könnyed kézlegyintés; nem fontosak ezek, vagy az utolsó percek kapkodásának bizonyosságai.

Ott vannak a teltrovatu ívek, ahol még a hely is kevés volt arra, hogy papíron kifejezésre jusson minden, ami érdekelte, égette a pásztor lelkét azokért, akiket számonkér tőle Isten.

Vallom én is veletek lelkipásztor testvéreim, hogy egy gyülekezet életéről jelentést tenni, ha komoly előttem a kérdés, azt jelenti, át kell élnem újból, amikor papírra vetem a gyülekezetben történt öröndetes, vagy szomorú eseményeket.

De mégis kell, mert ha itt talán megszereztem a letudás önámító kényelmét, egyszer, aki most lelkiismeretem intő szavával sugott és nyugtalanságával büntetett, szemembe néz. Mindeneket előszámlál és ezt nem lehet majd letudni, mert utána üdvösség, vagy kárhozat következik.

Ez a mi szolgálatunk nehezebb oldala. De ott volt és ott van és ott lesz az az örömszerző bizonyosság, hogy mi Isten munkatársai lehetünk halhatatlan lélek formálásában, gyermekek, ifjak, felnőttek, örvendezők és szomorkodók között.

Hol van még szolgálat, amelyik ily nehéz és ily gyönyörűséges lenne? Emberi kézbe nem adatott még megmunkálásra olyan anyag, mint a gyülekezetek előljáróinak kezébe. Lélek bízott reánk!

Lássuk hát a jelentések során, hogy forog kezünkön anyaszentegyházunk gyermekerege, ifjúsága, felnőttek, öregek, betegek, örvendezők, kishitűek, közömbösök lelke.

A beérkezett jelentésekből kettőt nem tárgyalt, aláírással nem láttamozott a presbitérium. (Gesztely, Ricse.)

Az üresen hagyott rovatokkal rendszeresen előljár néhány gyülekezet.

Egyházmegyénkben folyó missziói munkáról általánosságban közvetlen tapasztalataim alapján úgy nyilatkozhatom, hogy Istennek hála, mindig erőteljesebben, világosabban, öntudatosabban és tevékenyebben jelentkezik gyülekezeteinkben a komoly evangéliumi élet. Nagyon sok jel igazolja, hogy lelkipásztorok, tanítók, presbiterek meghallották az Úr hívószavát és engedelnek a Lélek vezetésének.

I. Gyermekmisszió 42 gyülekezetben van a jelentések szerint. Jóllehet a reggeli könyörgést még mindig sokan összetévesztik a határozott bibliai iskolai munkával. Kíváncos volna körönként legalább egy bibliai iskolai órát tartani, hogy ennek a munkának módszere is tisztázódjék előttünk. Bibliai iskolai munkából többet végeznek azok a lelkipásztorok, akik a magukvégezte hitoktatás alkalmával foglalkoznak a

gyermekekkel, mint azok akik az öregektől mentes reggeli áhitatot nevezik bibliai vagy vasárnapi iskolának.

II. A konfirmáció egyházmegyénkben csaknem teljesen az Egyetemes Konvent által rendelt módon történik. Még mindig van 8 gyülekezet, ahol 12 éves korban történik a konfirmáció (Báj, Kesznyéten, Taktaszada, Tarcal, Tállya, Tolcsva, Újcsanáros, Viss) A legrövidebb idő alatt intézi el a konfirmációi oktatást Tállya (2 hónap alatt), Újcsanáros (3), Kesznyéten, Tolcsva (4 hónap alatt.)

III. Ifjúsági munkát 37 gyülekezet jelent. Az országos központhoz 10 egyesület tartozik. Az ifjúsági munkával kapcsolatban tudnunk kell, hogy az Egyetemes Konvent magáévá tette a KIE-munkát és csak az nevezhető KIE-munkának, mely felettes hatóságaink által ellenőrzött komoly evangéliumi szellemben folyik. Vigyázzunk, hogy a katolikus legényegyletek mintájára szervezett és módszerükkel dolgozó ifjúsági csoportokkal ne tévesszük össze a KIE-mozgalmat. Az ifjúsági mozgalom sok nehézséggel küzd. Ezen a téren még nagyon sok a tennivaló. Ifjúságunk között egyházmegyénkben évek óta rendszeres munka folyik abban az irányban, hogy egyházmegyénk 3 különböző pontján gyülekezetről-gyülekezetre menve, rendszeres gyülekezeti konferencia tartatik, ahol az ifjak maguk határozzák el, hogy a következő éven hol találkoznak. Az elmúlt éven bodrogközi ifjak Bodrogfalmon, a Harangod-vidékiek Alsódobszán, a hegyaljaiak Bodrogkeresztúron tartottak összejövetelt szép sikerrel. Akik ott voltunk, valamennyien éreztük, hogy Isten Szentleke munkálkodik. A konferenciákon Dobos Károly ifjúsági lelkész végzett komoly munkát.

IV. A felnőtt egyháztagek gondozása alakulóban van. Általánosabb formája a gondozásoknak vallásos-esték tartása. Vallásos-est 50 gyülekezetben van. A csoportos foglalkozásnak, a személyes pasztorációnak jelentősége mindinkább nyilvánvaló lesz. A bibliakörök száma különösen a nők között mindig jobban szaporodik. Ennek a nyomán öröndetes a lelkipásztoroknak az a megállapítása, hogy ők a gyülekezet munkás kezei. Az adakozásban, az adományok összegyűjtésében, segélyezésben, a könyörülő szeretet gyakorlásában. A férfiak között is mindig nagyobb az érdeklődés az evangélium iránt, azzal a józan és mély bölcseséggel telt

formában, ahogy ez hitvalló őseink lelkét égette. Rájönnek ők is, hogy a mi fegyverünk az Ige. Évek óta mindig más és más gyülekezetben rendszeres összejövetelek tartatnak felnőtt férfiak és nők számára. Novemberben Tiszakarádon, Zemplénagárdon, Nagyrozvályon, Karcsán, Vajdácskán, Sárospatakon, Sátoraljaujhelyben, Kenézlőn, Bodrogolasziban, Bodrogkeresztúron, Tiszalucon voltak férfi-összejövetelek. Összesen 621 férfi részvételével. Munkatársaim voltak a gyülekezetek lelkipásztorain kívül Döbrössy Lajos külmissziói lelkész és Pógyor István, a KIE nemzeti titkára. Márciusban a nők részére összejövetelek voltak Hernádkakon, Tiszalucon, Ondon, Bodrogkeresztúron, Tarcalon Csobajon, Erdőbényén, Kenézlőn, Tiszakarádon, Zemplénagárdon, Nagyrozvályon, Pácinban, Karoson, Sárospatakon, Sátoraljaujhelyen. A konferenciákon részt vett 1969 nő. A női táborozások buzgó munkása volt Fazekas Lajosné, a református nők Szövetségének szervező titkárnője.

Cigándon a lelkipásztor, a segédlelkész és a tantestület tagjai 77 családnál tartottak házi istentiszteletet.

Csobaj a házi látogatásokról naplót vezet. Sárospatak házi istentiszteletek tartásában a gyülekezeti életbe vonja a legfélreesebb helyeken lakókat is.

V. Több gyülekezet bevezette az esteli istentiszteletek tartását.

VI. Az egyesületek közül legélénkebben működik az énekkar. Jelentések szerint 37 gyülekezetnek van énekkara. Egyesület, amelynek évszázados múltja van. 5—6 évtizedes tagokkal dolgozik. Főiskolánk egyik jónévű professzora mondta nemrég, hogy őseink beleénekelték magokat a reformációba. Ezeknek az éneklő ősöknek énekes utódai a református énekkarok. Ők könyvelik el sokszor nemcsak a férfierőt, hanem a gyülekezetek életében sokszor irányító lelki tényezőket is. Nagyszerű alkalom az énekkar arra, hogy ebben az egyesületben lelkipásztor és tanító a gyülekezetnek egy olyan munkás közösséget szervezzen, amely örömét nem a szinpadi szereplésben, a temetési stóla eltékozlásában fogja látni többé, hanem az Istennek való komoly szolgálatban. Ők megvannak, együtt vannak, várnak. Várják ezek a férfiak azokon a helyeken is a vezetést, ahol nincs énekkar. Mily szomorú látvány, mikor ezek a református

férfiak a katolikus dalkörökben keresik a szolgálat alkalmait.

Isten kegyelméből most már negyedik éve van egyházmegyénk négy különböző helyén 23 gyülekezetből 1308 énekkari tag együtt. Zsoltáréneklésre! 1308 református férfi megmozdulása mellett mennyi azoknak a száma, akik velök együtt ünnepeltek. — Tisztelettel kell megemlékeznünk az énekkarokról, buzgó vezetőikről s a szorgalmas énekkari tagokról.

VII. Már negyedik éve tartunk egyházmegyénkben aug. 20-án református napot. Három évben Tokajban, legutóbb Boúrogkeresztúron volt. Utóbbin 40 gyülekezet volt képviselve. A felnőttek között — bár nem tartozik az evangéliumi jellegű munkák közé — említésre méltó szociális munkát végzett Mád a szőlőmivesek társaságában. Csobaj kenderfonó tanfolyamot rendezett.

VIII. A presbitériumok többé-kevésbbé kivették részöket a missziói munkából. A missziói munkát támogatja 36 presbitérium. Nem jelent erről semmit 10 presbitérium. Nem támogatja Gesztely, Ricse. — A bodrogkeresztúri presbitérium a tanácsterem fűtését adta, a cigándi presbitérium harangot adományozott a józsefmajori tanyai templomnak, Mád határozott fegyelmezással vitte előre a gyülekezet dolgait, Sajóhidvég az ifjúsági egyesületnek otthont bérelt és azt fűteti. Sátoraljaujhely termet és fűtést ad az egyesületeknek. A semjéni presbiterek családtagjaikkal minden esetben komolyan készülnek az urvacsorához és élnek azzal. A vajdácskai gondnok év elején buzditó beszédet tart az ifjúságnak. A vámosujfalui presbitérium rendszeresen látogatja a gyermek és ifjúsági összejöveteleket.

IX. Egyházmegyénk gyülekezetei a helyi és egyetemes szegénygondozásból is mindig jobban kiveszik részöket. Tésztát, főzeléket, lisztet gyűjtenek és küldenek árvaházak részére.

Nagyon hirtelen mond kritikát mindezek fölött az egyik jelentő ív, amikor mindezekről, mint „missziósi játékról” nyilatkozik. Valami újat kér a missziói bizottságtól.

Feleletül idézem több presbitériumnak a missziói munkával kapcsolatban tett nyilatkozatát:

Bodrogolaszi: Eredményt elérni csak hosszas munka után lehet.

Cigánd: A misszió akadály a túltengő adminisztrációs munka. Hátránya nincs a missziónak, csak előnyei vannak.

Erdőbénye: Akadály az emberi gyarlóság és személyeskedés.

Prügy: A missziói munka lassan halad, amint megérzik a hívek ennek horderejét.

Kesznyéten a szombatnapi lakodalom eltiltását kéri.

Mindezek summája: ne a gyümölcsöt keresd munkád után, hanem „imádkozzál és dolgozzál”.

Most már jelentésem végére értem. Ahogy a mult felett széttekintettünk, már a jövő derengését látjuk. A holnap már újból munkát, szolgálatot követel. Újból missziónkra, Istentől kapott megbízatásunkra kell gondolnunk. A ma vetését sohase akarjuk holnap aratni. Ne feledjük, más a vető és más az arató. De mind a kettő csak a munkájáért, nem a vetésért és nem az aratásért kapja meg a bérét. Azt se mondjuk, hogy nálunk nincs szükség a munkára. Megállhat-e a munkánk addig, míg egy gonosz gondolat megszületik, egy rossz szó elhangzik? Nem! Sőt ezekből tudjuk, hogy utánunk vihar jön, mint az északi szél után a hideg.

Nagy vonásokban beszámolva az elmúlt évben végzett munkáról, hálát adok Istennek, gondviselő és segítő szeretetéért.

Köszönetet mondok az emberek közül mindazoknak, akik a szolgálatban segítségemre voltak. Esperes úrnak azért, hogy az atyai jótanács osztogatására mindig készen volt. Hodossy Béla, Dr Meczner Tibor egyházmegyei tanácsbíró uraknak a konferenciák alkalmával tett szolgálataikért. Bencze András népművelési titkár úrnak az énekkarok ünnepélyével kapcsolatban tett áldozatos munkájáért.

Köszönöm lelkipásztor és tanító testvéreim segítő szeretetét, meleg hajlékát, vendéglátó asztalát, azoknak a testvéreimnek a nevében is, akik más egyházkerületből jártak itt közöttünk, szolgálván Istennek.

Jelentésem szíves tudomásulvételét, a missziói bizottság javaslatainak elfogadását kérve, Istennek kegyelméből a szolgálatra magamat ajánlva, vagyok egyházmegyénk nagy-

tiszteletű és méltóságos előljárósága, a közgyűlés tagjai iránt őszinte tisztelettel és szeretettel: Főző László s. k. egyházmegyei missziói előadó.

a) Egyházmegyei közgyűlés a missziói előadó gondos jelentését tudomásul veszi.

b) Egyházmegyei közgyűlés a missziói bizottság javaslatára a missziói munka költségeire figyelmébe ajánlja a gyülekezeteknek az iskolás gyermekekkel való kalászgűjtést.

c) A missziói bizottság javaslatára alapján a 20 évnél idősebb énekkaroknak és énekkari tagoknak adandó elismerő irat elkészítésével a bizottsági előadó megbíztatik.

d) Missziói bizottság javaslatára az egyházmegyei közgyűlés hozzájárul ahhoz, hogy az énekkarok egységesen lépjenek be az Országos Dalosszövetségbe. E célra egységes alapszabály elkészítésével a missziói előadó elnöklete alatt bizottságot bíz meg, melynek tagjaiul választja Hodossy Bélát, Nagy Dezsőt, B. Tóth Istvánt.

e) Felhívja az egyházközségek figyelmét a Keresztyén Család, Református Élet és Magyar Út c. lapok terjesztésére.

f) Missziói bizottság javaslatára egyházmegyei közgyűlés megkeresi az illetékes közigazgatási hatóságot az iránt, hogy tiltsa el a korcsmák és egyéb mulatóhelyek azon ujabban bevett szokását, hogy cégerül a tiszta keresztyén fogalmakat megcsúfoló ilyenféle jelszavakat használjanak: „Földi mennyország“, „Keresztény Korcsma“, stb.

g) A missziói bizottság javaslatára az egyházmegyei közgyűlés kimondja, hogy missziói összefüvetek alkalmával egyházi és egyesületi bálók rendezése tilos.

h) Felhívja a gyülekezetek presbitériumait, indítsanak propagandát a vasárnap áhítatát zavaró szombati és vasárnapi lakodalmak tartása ellen.

i) Egyházmegyei közgyűlés megújítja azon határozatát, hogy a kebelbeli egyházközségekben október 31-én, úrvacsorázással egybekötött reformációi ünnep tartassék.

31. A hernádnémeti lelkészi és kántortanítói díjlevél módosítás ügye szabályszerű előkészítés végett a presbitériumnak visszaadatott.

32. Egyházmegyei közgyűlés köszönetet mond a következő sárospataki egyháztagok adományaiért: özv. Kantha Sándorné szül. Zsiday Ilonának a Dorkó-tanyai templomépítés céljára adott 1 mh. földért, sárospataki Harsányi Gyula főgondnok és nejének úrasztali terítőjéért s a megrongált úrasztali kelyhek kijavittatásáért. Daróczy Pál és neje Pásztor Erzsébetnek a Dorkó-tanyai templomnak ajándékozott harangért és 250.— P-ért. Dr Gulyás Józsefnek a szegény gyermekek tankönyvbeszerzésére tett 200.— P-s alapítványáért. A tanítóképzőintézetnek Kovács Dezső igazgató kezdeményezésére a Dorkó-tanyai templomra adott 315.— P-ért. Kegyeletes érzéssel emlékezik meg néh. Frikkel Erzsébetről 850 □-öl szántóföld és 130 □-öl bereki földadományáért.

33. Egyházmegyei közgyűlés felhívja a kebelbeli lelkipásztorokat, hogy a teológusokat segélyező akcióban évi 1.— P befizetésével vegyenek részt.

34. A kebelbeli lelkipásztorok felhívatnak az ORLE-tagdíjak sürgős rendezésére.

35. Vámosújfalú erdőügyéről részletes jelentéstételre utasítatják.

36. Felhívatnak a kebelbeli egyházközségek, hogy egy vasárnapi perselypénzzel járuljanak hozzá a visegrádi fiókegyház templomépítésének költségeihez.

37. Taktaharkány 1.000.— P kölcsöne a templomkerítés megújítására engedélyeztetik.

38. Cigánd harangozási szabályzata jóváhagyatott.

39. A Jegyzőkönyv hitelesítésével

esperes és lelkeszi főjegyző bizatnak meg.

40. A tárgysorozat kimerítettén s miután esperes megköszöni előadónak gondos munkáját,

a gyűlést lelkeszi főjegyző imája után berekeszti.

Jelen jegyzőkönyv pontjai hitelesítették az 1937 október hó 21-én, Sátoraljaujhelyben tartott hitelesítő gyűlésen.

Kiss Ernő

esperes.

Janka Péter

e.-m.-i lelkeszi főjegyző.

Verebélyi Dezső

tanácsbíró.

II. Birósági ügyek.

I. *Sinkó Jolán* cigándi h. tanítónő választása megerősítettett.

II. *Szathmáry Gábor* ricsei lelkipásztor a maga és gyülekezete hibájából áthelyezésre ítéltetett.

Az egyes pontokat jegyzették:

Janka Péter: 1—12, 14—18, 26, 27, 37—40.

Dr Nagy Sándor Béla: 33—36.

Kósa Szabó Pál: 29, 31, 32.

Dr Szabó Sándor: 19—23.

vitéz Nyitray Károly: 13/a, b.

Radácsy György: 24, 25.

Pataky Sándor: 28.

Főző László: 30.

Tárgymutató.

Jelen voltak névsora.

I.

1. Istentisztelet (Kiss Ernő esperes imája, Janka Károly igehirdetése.)
2. A megjelentek üdvözlése s a gyűlés megnyitása.
3. Szavazatbontó bizottság jelentése.
4. Küldöttség alakítása a gondnok meghívására.
5. Dr Bethlen Pál gróf gondnok eskütétele.
6. Esperes beiktató beszéde.
7. Dr Bethlen Pál gróf gondnok székfoglalója.
8. Üdvözlések, gondnok válasza.
9. A közgyűlés templomi részének befejezése, Himnusz éneklése.

II.

10. A gyűlés újból való megnyitása s az alkotó tagok számbavétele.
11. Dr Kiss Sándor tb. gondnökká választása.
12. A múlt ülésről elmaradtak igazolása.
13. a, b. Tanítók, tanítónők beerősítése, esküje és fogadalma.
14. Konventi szabályrendelet a lelkészválasztás helyéről s a szavazásról.
15. Konventi szabályrendelet az egyház sociális és gazdasági szolgálatáról.
16. Egyházmegyei tanács megalakítása.
17. Lelkészjelölő bizottság választása.
18. Dr Domján Elek ág. ev. püspök üdvözlése.
19. Csobaji ajándékozási szerződés.
20. Jelentés Olaszliszka kölcsönének engedélyezéséről.
21. Sima kérvénye Abaujhoz való csatolása iránt.

22. Ujcsanálási közmunka-alap létesítése.
23. Saujhelyi haszonbérleti szerződés.
24. Jelentés a ricsei ideiglenes presbitérium alakításáról.
25. Javaslat az egyházmegyei ügyészek jogi tanácsának kikérésére.
26. Bírósági ülés idejének kitűzése.
27. Egyházkerületi képviselők kiküldése.
28. Tanügyi bizottság jelentése.
29. Számvizsgáló bizottság jelentése.
30. Belmissziói bizottság jelentése.
31. Hernádnémeti díjlevél módosítása.
32. Jelentés a sárospataki egyházban történt adakozásokról.
33. Theológusok segítése.
34. ORLE tagdíjak.
35. Visegrádi fiókegyház kérelme.
36. Vámosújfalui erdőügy.
37. Taktaharkány kölcsönügye.
38. Cigánd haranghasználati szabályzatának megerősítése.
39. Jegyzőkönyvi hitelesítők kiküldése.
40. A gyűlés berekesztése.

Bírósági ügyek.

1. Cigándi tanítónő választás.
 2. Szathmáry Gábor ricsei lelkipásztor ügye.
-

ŐRSÉGVÁLTÁS

az alsózempléni ref. egyházmegyében.

MECZNER BÉLA

egyházmegyei gondnok temetésén Sátoraljaujhelyben 1937 május 27-én
elhangzott imádság és beszéd és

gróf BETHLEN PÁL dr

egyházmegyei gondnok beiktatásán a sárospataki ref. templomban 1937
szeptember 30-án tartott diszközgyűlésen és az azzal kapcsolatos
istentiszteleten elhangzott imádság és beszédek.

FÜGGELÉK.

Imádság Meczner Béla koporsójánál.

— Elmondotta: *Farkas István* püspök. —

Lekció: Jób 29. r. néhány verse.

Édesatyánk! — Ez a gyászruhát öltött sereg itt, — hittel — alázattal hajtja meg fejét Előtted s tiszta érzések áhítatával magasztal Téged; — ki bűt küldtél reánk a bű helyéről . . .

Hisszük és valljuk, hogy mi a Te gyermekeid: a Krisztus megváltottjai, — a mennyország várományosai vagyunk — ha jól töltjük el a Tőled kegyelemből, ajándék gyanánt kapott élet-időnket s a mi küldetésünk végső célja: hazamenni; belenőni az örökkévalóságba . . .

Szinte — az egész nemzet szemeláttára nőtt az örökkévalóságba, a tisztos vénség ékes koronájával áldottan — ma, — tőlünk bucsúzó kedves Testvérünk is, kinek mindennapi kenyere volt: az imádság, a jóság, a kötelességteljesítés, a szeretet s aki hittel hitte, hogy: Te vagy a minden a mindenekben . . .

„Temetni jöttünk ide s nem dicsérni őt!“ — de jól esik róla bizonyosságot tenni, hogy a Tiednek ismertük őt minden időben . . .

A megfáradt vándor már pihenni vágyott s jól tettél vele Édesatyánk, hogy odahívtad fel Magadhoz, előtte elköltözött kedvesei s az idvezült lelkek seregébe s mi mégis remegő szívvel nézünk utána, mert fáj látnunk, hogy mind — egyre jobban ritkul az a szépséges magyar erdő; — az a nemes értelemben vett úri magyar fajta, melynek — virágbaborult, áldott gyümölcsöket termő szép szála volt a mi kedvesünk . . .

Ott hordozta minden cselekedetén, beszédén: a magasabb rendű küldetést nyert ember égi jegyét arról, hogy Magad tulajdonává jegyzetted el őt már a kezdet kezdetén . . .

Gyönyörűséges szép hosszú életen át — Te vezetted őt kézen fogva . . . Atyai gondoskodásod mint fénylő sátor — úgy borult feléje. Amerre járt a Belőled őbenne élő: ragyogó, tiszta, imádságos magyar lélek szépségei ragyogtak ki az élők felé . . .

Bizony, — Te magad voltál neki édes mindene s a Te szerelmes Fiad volt: — Akinek hitt s akit megváltó Krisztusának vallott szíve utolsó dobbanásáig . . .

Bizony úgy volt, hogy: Isten, Haza és ember-testvérei hűséges szolgálatában teltek el élete napjai . . .

Bizony úgy volt, hogy ha meglátták őt az ifjak: — félrevonultak s az öregek is felkeltek ő előtte, hogy tisztességet téve megbecsüljék az ő orcáját . . .

Bizony úgy volt, hogy hallgattak és figyeltek reá és ha kitárta szívét, szólott bölcssekhez illően, családot, anyaszentegyházat és hazát szeretve: felfigyeltek reá és elnémultak az ő tanácsára . . .

Bizony úgy volt, hogy amely fül hallotta s amely szem látta őt: — boldognak mondotta és bizonyosságot tett őrá: — Istenünk . . .

Boldog önátadással bízta sorsát Tereád s hálával vett el kezedből: jót s próbát egyaránt . . .

Mindenütt való hűséges szolgálatával szeretet és megbecsültes volt a része . . . Áldunk és dicsérünk Téged e hűséges gyermeked szép életéért . . .

Különösképen áldunk azért, hogy ez a nemes értelemben vett: — úri magyar fajta testvérünk, minden magyarnak arra adott példát a maga életével, hogy a magyar fajta szeretetében: — megtanulta őseit és önmagát szeretni igazán.

Áldunk azért, hogy: — ez az új idők jelét megértő drága lélek, nem volt soha: csak magában bízó, — ősei nagy cselekedetét felemlegető — hanem, — szolgáló, hívő, imádkozó és szeretetben fáradhatatlan életével magaszerezte új magyar nemeslevelét, mert a Krisztus szerinti demokrácia átélőjévé lett s élvén a néppel és a népért: atyafiúi szeretettel tudott egybeforrti a kormányzására bízott gyülekezeteivel, egyházmegyéjével, kerületünkkel, a vármegye szolgálatában is, — megbecsülvén mindig az embert az emberért! . . .

Áldunk Atyánk, hogy példát adott előttünk arra, hogy az igazi magyar úrnak miképpen kell fejét alázattal meghajtani az Isten előtt; felkeresni az Úrnak hajlékát s áldozni a közért.

Áldott légy, hogy arra is példát adó az élete, hogy miképpen kell takarékos beosztással megőrizni az ősi jussot és átmenteni a magyar földből neki osztályrészül adott értékeket — így becsülvén meg a nagyon szeretett hazai földet . . .

Áldunk Téged legfőképen azért, — hogy sohasem emberekben, de mindenkor: Te benned bizott eleitől fogva.

Könnytől ázott orcáját odahajtotta a Te áldott két kezedre . . . mikor felemelted magasra — zászló gyanánt s elhívtad őt közösségek élén való vezérkedésre; mikor megsebezted a szívét — mindig fénylő orcával járt előttünk . . . Mikor imádságos szeretettel szeretett fia koporsójára omlottak könnyei s mikor galamblelkű élete párját kísérte utolsó útjára — ha könnyek peregetek is végig az orcáján, emlékszünk rá, hogy sóhajtott: Legyen meg Atyánk a Te akaratod! . . . Áldott légy Atyánk, hogy az ő megfájdított szívének: Sebei: Oltárrá lettek a házanépe számára, s hogy visszavissza hivatották az édes — fájó emlékeket. E sebek tették templommá otthonát, mikor a családi tűzhely lágy ölén vigasztalásra tért meg hozzá mindaz, akit az ő lelke szeretett . . .

Köszönjük Atyánk, hogy nekünk adtad ezt a fénylő életet! . . .

Nem panaszkodunk, — immár hazamegy Hozzád, — hiszen, hogy jött az alkonyodás, naplemente előtt nagyon is megpróbáltad őt, rakván vállára a kereszt terhéből súlyos terheket . . .

Nem zúgolódott s nem volt soha egyedül . . . Megváltó Krisztusa s az élő családtagok hozzásimultak s a régóta e földről búcsúzni készülő életének áldást hozó vigaszaivá lettek . . . Áldott légy ezért is Istenünk! . . .

Jövel ide hozzánk, mi édes Vigasztalónk s vigasztalj meg minket. Bátoríts bennünket, hogy ne féljen és ne remegjen a szívünk, mint akik bizonynyal hisszük, hogy egeidben megdicsőítetd őt . . .

Taníts meg minket úgy élni le életünket, hogy életének itt maradó drága emlékei fényeskedjenek körülöttünk s hogy maradjon ő, mint: élő közöttünk, nemes életének nagy cselekedeteiben.

Szeretteinek fájó szívét vigasztald meg . . . Anyaszentegyháza gyülekezetei, — egyházmegyéje, egyházkerülete, az egyetemes egyház küldöttei, szeretett városa, vármegyéje s a népek itt, kik közletről-távolról egybesereglettek, lássunk itt mindnyájan megnyitl egeket, halljuk a hazahívó angyalok szavát: Jöjj haza hozzám, én édes megfáradt gyermekem s jövel, pihenj a keblemen . . .

Itt állunk mindnyájan Te előtted, Atyánk, kik tisztességet téve, az ő orcáját megbecsülve haló porában is — Tégedet

áldunk mindenért, de a szívünk mélyén, ha most Feléd szárnyal egy fájó sóhaj, ne feddj meg azért minket Istenünk . . .

Hiányzanak innen a volt — erdélyi — főiskolánk koporsójáról Édesatyánk a háromszéki; a székelyudvarhelyi mezei virágok, melyeket ő olyan nagyon szeretett . . .

A mennyei hajlékodbá visszahívod őt — hadd álljon meg Előtted mosolygó orcájával annak megjelentésével, hogy újra a miénk lesz még az a szent magyar föld s így édesebb lesz neki is az álma s mi is boldogabban adjuk őt át Tenéked, mert : őt Tenálad tudjuk s mi meg bizonyosra hisszük, hogy meglészen a halottak feltámadásával együtt, mi édes szép magyar hazánk feltámadása is : a Te Szent Fiadért : az Úr Jézus Krisztusért. Ámen.

Aki bőven vet, bőven arat.

Temetési beszéd Meczner Béla egyházmegyei gondnok felett.

— Irta és elmondta Sátoralaujhelyben 1937 május 27-én, Kiss Ernő esperes. —

II. Kor. IX-6. „Azt mondom pedig:
Aki szűken vet, szűken is arat, és
aki bőven vet, bőven is arat.“

Halandó Testvéreim !

Az öreg emberek szava néha félelmetesen teljesedik. Nem hiába, hogy az ő lábaik már egy magasabb rendű világ határain járnak, szavuk úgy hangzik, mint az örökkévalóság indítása és üzenete. — Mikor ezelőtt 10 évvel a Meczner Béla 40 éves egyházmegyei gondnoki jubileumát ünnepeltük, kedélyes enyelgéssel mondotta : megvárom az 50 éves jubileumomat és akkor leteszem az egyházmegyei gondnokság terhét. Szóról szóra így lett ! Mert a folyó év március 23-án 50 esztendeje mult annak, hogy az alsózempléni egyházmegye Meczner Bélát gondnokává választotta. A célhoz ért, de úgy, mint a marathoni futó : győzött, de a célnál halva rogyott össze. Mi pedig azt a koszorút, melyet a homlokára fontunk, letesszük a koporsójára, ünnepi szavunk sírássá változik, hálaadó énekünk temetési zsolozsmává, aranyjubileumunk ünnepi fénye beleolvad a gyász komor fenségébe.

Úgy tűnik fel most előttünk a halál, mint egy szeszélyes ünneprontó. Pedig Testvéreim, Istennek valami csudálatos, mély bölcsességű akarata az, hogy a mi életünk vége : halál. Hiába

tagadnánk, örök igazság az, hogy a halál döntő jelentőségű befolyást gyakorol az életünkre. Ám az is igaz, hogy ez a befolyás különbözőképpen nyilvánul meg az egyes emberek életében. Hit dolga az, hogy miképpen ítéljük meg a halált és a halál utáni állapotot. Akinek hite csak a temető kapujáig terjed, annak ítélete szerint bizonyos csak e rövid élet és a halál s az a halál utáni bizonytalan állapotnál többre becsüli a biztos jelent, az életet, a földet s mindazt, amit a földi élet adhat: ezüstöt, aranyat, gazdagságot, gyönyört, dicsőséget. Ezeknek adja a szívét, ezekre áldozza életét, ezekért keresztülgazol embertársain, könnyet fakaszt, vért ont s zálogba adja a sátánnak lelke minden javát. Ezekről mondja az apostol: „Aki szűken vet, szűken is arat.“ De akinek hite túlnőtt az emberek földi játékain, ragadozásain, akinek hitét nem oltja el e portest felbomlása, az olybá tekinti ezt a földi életet, mint az örökkévalóságban való aratás egyetlen s azért áldott és becses vetési idejét. — Ezek azok, akikre nézve a halál nem más, mint az ideigvaló és örökkévaló élet egyensúlyozója, megérkezés a földi élet véghatárához, de elindulás az élet és halál Urához a jutalom elvételére. Megszabadítás a földi élet megpróbáltatásainak töviskoronájától, de felmagasztalás a hívek számára eltétetett örökélet koronájával. Ezek azok, akikről azt mondja az apostol: „*Aki bőven vet, bőven is arat.*“

Meczner Béla bőven vetett s ime bőséges most az ő aratása!

Bőven vetett az ő családjának. Attól a naptól kezdve, amelyen a virányosi kuriában összeölelkezett a lelke hitvese lelkével, a Meczner Béla háza a családi erények termőföldjévé lett. Nemcsak anyagiakban volt házanépének takarékos, gondos őrizője, szívjósága volt az, mely úgy a radi udvarházban, mint az ujhelyi családi fészekben úgy mosolygott a gyermekekre, unokákra, déd-unokákra, mint ahogy a napsugár beragyogja a kert bokrait, csemetéit, virágait, dalos madarait. A Meczner Béla úri házában letelepedni, egy-egy családi ünnepélyén résztvenni valóban a szív ünnepe volt. Milyen boldogan tudta népes családján legeltetni a szemét. Mennyi szeretet áradt az ő szívéből háza őrző angyalára, a legkisebb dédunokára és vendégre egyaránt.

Pedig mennyit kellett sirva vetnie, mikor most egy fiút, majd egy leányt, testvért, végül hitvesét kellett elveszítenie.

De itt van a Meczner Béla aratása családjá élő tagjaiban, azok hulló könnyeiben, hálájában és emlékezetében.

Meczner Béla bőven vetett a közéletnek.

Annak a magyar nemesi osztálynak volt a tagja, amelyet ebben a hazában a legtöbbet irigyeltek és legtöbbet ócsároltak. Tagja volt azzal a tudattal, hogy az előkelőség kötelez. Milyen kényelmes dolog lett volna a radi határban vetni és gyönyörködni az aratás áldásában. Megmaradni a magyar nemes egyik legnagyobb szenvedélyénél, a földnél s az évenkénti vetés és aratás forgandóságában gyűjteni földi javakat. Meczner Béla többre volt hivatva. Vetnie kellett a magyar nemes másik nagy szenvedélyének, a fegyvernek is. Akkor volt ez, mikor a civilizáció nevében Mollináry-bakák vére festette pirosra a bosnyák földet. És vetnie kellett a magyar nemes harmadik nagy szenvedélyének a politikának is.

És itt van a Meczner Béla vetésének aratása a Bodroghköz népének szeretetében, mellyel az országházába küldte, a vármegye megbecsülésében, mellyel az országgyűlés felsőházába küldte, a király bizalmában, mellyel egy vármegye főispáni székébe ültette és a forradalom démonának gyűlöletében, mellyel börtönbe záratta.

Itt van az ő vetésének aratása abban az általános részvétben, mellyel a társadalom kegyelettel adózik a közélet tiszta jellemű munkásai emlékének.

Meczner Béla bőven vetett az egyházi életben!

Csudálatos dolog az Atyámfia, hogy bár a mi korunkat a szegénység korának tartják, mégis ez a lerongyolódott kor annyi talmi ékszer, annyi csalfa fényt tud adni, hogy jobban kapnak ezen az emberek, mint azon a tisztességen, melyet református egyházunk, ez a jó anya ad hű fiainak a mi hitünk cselédek szeretetéből és hálájából font köntösében. Ma már alig értik meg az emberek azt a huzgóságot és lelkesedést, mellyel Meczner Béla az egyházi életben forgolódott. A presbiteri tisztséget époly komoly méltósággal viselte, mint a zsinati tagságot. Az elemi iskola, az egyház veteményes kertje époly becses érték volt előtte, mint a sárospataki főiskola, a tudományok csarnoka. A legszívesebben és legbüszkébben egyházmegyei gondnoki tisztelet töltötte be. Ebben élte át a magyar református ember egyházszeretetét, mások hitét is megbecsülő vallásosságát. Ebben nyilatkoztak meg legemberibben a lelkének rejtett kincsei. A családi élet eseményei legtöbbször a világtól elrejtve játszódnak le, a közéletben sokszor parancsol hallgatást a politika, ebben a szolgálatban azonban Meczner Béla megtalálta és kiélte ön-

magát. Milyen bölcs volt a vezetésben, milyen türelmes volt a mi sokszor kicsinyes dolgaink intézésében. Mennyire otthon érezte magát papok, tanítók, presbiterek társaságában. Nem volt olyan fiatal káplán, nem volt olyan kezdő tanító, akihez ne lett volna egy biztató, nyájas atyai szava. És hogy tudott békíteni, mikor perlekedő atyafiak ügye került a tanácskozás asztalára. Nem esoda, hogy mindnyájan atyánknak tekintettük s mint gyermekek, úgy szerettük.

Ez a vetés, ez a szolgálat nem ad fényt, csak szeretetet. És itt van a Meczner Béla vetésének aratása az ő egyházmegyéjében, mely egy félszázadon át vezérének vallotta, itt van ebben az egyszerű fekete palástos seregben, az Úr alázatos szolgálataiban, akik örökre a szívökbe zárták s mint jó atyjokat, úgy siratják.

Ez a vetés a szelidség és alázatosság szolgálata, de ennek kalásza nő túl a földi élet határán és Istennek orcája előtt érik meg a nagy aratásra.

Ez a vetés a Krisztus keresztségének hordozása. De ebben van a mi váltságunk és megigazulásunk nagy titka, e bűnös világba való elvettetésünk, megrothadásunk és dicsőséges ujjászületésünk diadala.

Ez a vetés a földön kezdődik, de az aratás nagy ünnepe az égben történik.

Mikor a buzamezőkön ledől az utolsó rend és keresztbe kerül az utolsó kéve, a boldog aratók koszorút fonnak az Isten áldásából és ujjongva viszik a gazda udvarára. Öröme van a gazdának is, az aratónak is. És elküldi a gazda az ő fiát: menj és add ki nekik a részt.

Látom Meczner Bélát, e föld szorgalmas vetőjét s boldog aratóját, viszi a mennyei Gazda elé engedelmességének, alázatának, jóságának és szeretetének koszoruját.

Az angyalok pedig hallják a mennyei Gazda szavát: „Jól vagyon, jó és hív szolgám, menj be a te uradnak örömébe.“

Ámen.

Kiss Ernő esperes imádsága

a Dr Bethlen Pál gróf egyházmegyei gondnokot belktató közgyűlésen
1937 szeptember 30-án.

Mindenható Isten, kegyelmes Édesatyánk! Jóvoltodból felvirasztottál bennünket erre a napra s mi idejöttünk szent házadba, hogy kiöntsük előtted szívünk háláját. Mint boldog gyermekek a jó szülők ajándékain, elgyönyörködünk az őszi reggel fényében élénk táruló élet változatos képein. Milyen szép a Te roppant világodnak ez a parányi része, a föld, amelyen nekünk lakóhelyünket rendelted. Milyen szép még most is, amikor rajta csendes megadással, neked való örök engedelmességgel lassú hervadásba hajlik a természet. — Légy áldott Atyánk, hogy a lelkünket úgy alkottad, hogy tud gyönyörködni a Te világod szépségeiben, a színek változatosságában, a hangok zenéjében, viharban és fénylő napsugárban.

Ó Atyánk, ha ilyen szép ez a múltó világ, milyen lehet a Te dicsőséges országod, amelyben szeretet és békesség lakozik, ahol nincs az örömmel hervadása és a szívünkhöz bűn nem fér.

Ennek az országnak munkásaivá hívtál el bennünket jó Atyánk s mi alázattal valljuk magunkat boldogoknak, hogy por létünkre eszközök lehetünk a Te isteni céljaid kivitelében. Szentlelkeddel erősíts bennünket hivatásunk betöltésére, csendesíts, ha békétlenkedünk, acélozd meg erőnket, és könnyörülj rajtunk, ha bűneink miatt meglankadunk.

Atyai kegyelmeddel vedd most körül különösen azt a férfiút, kit szent ügyed földi szolgálatára vezérségre választottunk. Ha ebben az órában szent templomodban az ő nevét kiejtjük, ha körül vesszük őt szeretetünkkel, bátorításunkal és áldásunkal, mulandó embereknek ez a találkozása is munkálja a Te örökkévaló céljaidat s legyen kezdete és záloga egy olyan szolgálatnak, amelyért a Tied legyen minden dicsőség. Ámen.

Örváltás Jézus táborában.

— Janka Károly tanácsbíró egyházi beszéde. —

Máté V: 14.

Keresztyén Testvéreim!

A toronyóra éjfélre ütött. Örváltás van. Az éji csendben nehéz léptek zajára ébredünk. A zaj irányában egy ember körvonalai bontakoznak ki. Amint közelebb jön, egy délceg katona lesz láthatóvá, aki vállán fegyverrel és feltűzött szuronnyal az alvó tábor felé közelget. Lépteire a tábor szélén álló őr felfigyel, majd háromszoros „megállj“-t kiált és az érkezettől a jelszót kérdezi és csak azután, hogy a jelszót megmondta a kérdezett, enged neki utat a táborhoz, hogy az őrséget tőle átvegye. Az őr helyét átadva ütemes léptekkel távozik, az örváltó pedig elfoglalja őrhelyét. Az éji csendben hallani is már egyhangú, súlyos lépteit. A tábor tovább pihen. Az örváltás megtörtént. A táborra véletlen, váratlanul nem csaphat le semmi veszedelem.

Örváltás van a mi alsózemléni egyházmegyénkben is. Az ötven évig önálló, hűséges aggastyán most már tőlünk lélekben is eltávozik. Példátlan az ő örállása egyházunk történetében. Szolgálatának nagyszerűsége, szive jósága, szeretete, elméjének bölcsessége és a mi ragaszkodásunk, szeretetünk és hűségünk iránta még akkor is őrhelyén tartotta, mikor már félig alvóban, félig szunnyadóban volt ez a vigyázó katona. Nagy multja volt a zálog, hogy így is helyt áll az őrségen. Most, hogy az erős, daliás utód felváltja, végleg elszakad, csak egy kérdése van hozzá elmenőben, mellyel a tábori jelszót tudakozza s hogy az a hívó lélek biztosságával megmondja, hogy a jelszó: „Jézus,“ az élő Isten egyszülött Fia, lelkiképen is nyugodtan tér meg az örök nyugalomra, mert tudja, hogy jó kézben van egyházmegyénk kormányrúdja, mert ma és mindörökké Jézus gyűjti híveit táborba, seregét a hegy lábához telepíti, örállóit pedig a hegyen tanítja.

Azért reánk nézve is nagy élmény ez az örváltás, mert ebből az alkalomból is hallhatjuk az ő tanítását: „Ti vagytok a világ világossága. Nem rejtethetik el a hegyen épített város.“

Ebben az igében az örállókat körül sugározza a kiválasztotakat beragyogó mennyei fény, de eléjük is tornyosul az őket épen kiváltságuknál fogva állandóan fenyegető veszély.

I.

Bizonyára maguk a tanítványok álmélkodtak a legjobban azon, hogy hozzájuk a Mester úgy szól, mint a világ világosságaihoz.

Hogyan?! Ők az egyszerű, tudatlan halászok és vámszedők a világ világosságai lennének?! Hiszen őbennök csak gyöngemécsvilág az isteni lélek. Még a farizeusokhoz és írástudókhoz sem mérhetik magukat. A lelkük csak egy szűk, homályos ablak, amelyen gyöngén szűrődik át az a mennyei fény, amelyben próféták próbálták sikertelenül megfürösztetni a lelkeket. Hát ami azoknak nem sikerült, nekik sikerülne?! Abból a szürkületből és félhomályból, amely bennük él, ők árasztathatnák el világossággal a világot?!

Szegény tanítványok! Mit tudták ők még akkor, hogy sugárözönben élnek annak közelében, aki magáról kinyilatkoztatta, hogy ő a világ világossága és „aki Őt követi, nem járhat sötétségben, mert azé lesz az életnek világossága.” Ennek a tudatára csak később ébredtek, mikor aztán a szeretett tanítvány róla bizonyosságot is tett, hogy: „Ő az emberek világossága.” Csak mikor ezt a fényt három év alatt magukba szívták, akkor sugárzott le róluk ez a világosság: a szeretet, jóság és igazság.

Ebben a világosságban nőtt aztán nagygyá az emberiség, ez szépítette meg Isten gyermekeinek életét, ez egyengette boldogulása útját és készítette elő mennyei üdvösségét.

Ha ma az emberiség bizonytalanságban él és élete a magas fokú művelődés mellett egyre homályosabbá és sötétebbé lesz, annak az az oka, hogy az igének nem adja meg az igazi értelmet. Nem a szívébe, hanem a fejébe szállt az ige igazsága, nem a hite, nem a szeretete nőtt meg, hanem az ismerete és a tudománya. Már pedig minden ismeretnél több és értékesebb egy csipetnyi szeretet. Adjuk vissza az ige igazi értelmét. Az Úr Jézus eme kijelentése: „Ti vagytok a világ világossága!” Nem udvarlás, nem bók, nem hizelgés, nem széptevés, hanem halálosan komoly elkötelezettség, hogy az ő követői a világosság fiai legyenek. Erre első sorban az órállók kötelezettek. Maga a mult is ezt tanítja. Egyházmegyei gondnokunk, a mi új órállónk egy olyan történelmi család sarjadéka, amelyről évszázadok távolából ragyog felénk az ige igazsága, a világ világossága. Ennek a családnak nagy képviselője, Bethlen Gábor, mint a két hazának nagy bölcs fejedelme, az élet világosságát árasztotta magából világszerte. Nem véletlen dolog az, hogy épen most, a világfeszültségben ennek a történelmi névnek egyik mai viselőjével újul meg egyházmegyénken át a Jézus Krisztussal való szent kapcsolat. Hogy amikor felhők, ködök ülik meg a világot, takarják el az emberi

szemek elől az igaz világosságot, akkor egy Bethlen fogja képviselni az őrhelyen a szeretetet, a jóságot, a hitet és igazságot. Törjön is át ködön és homályon lelke tisztafénye, hogy útmutatóként ragyogjon az a mi alsózempléni egyházmegyénkre, annak egész területére és minden gyülekezetére!!

II.

A Úr Jézus tanítványainak helyzetét felolvasott szent ígékben a továbbiak szerint a hegyen épített város képében szemlélteti. Ebből a képből most nem azt akarom kiemelni, hogy az ilyen várost távol — messze vidékek látják, utána igazodnak, róla vesznek példát, — nem is azt, hogy éppen ezért az ilyen városnak nemcsak külső berendezettségében, hanem belső életében, szellemében és erkölcsében is valóban példaadónak kell lennie, sőt azt is mellőzöm, hogy az ilyen városnak őrszemnek, végvárnak kell lennie, hanem ma inkább arra gondolok, hogy a hegyen épített városok mennyire ki vannak téve a veszedelemnek. Akár a távol keleten, akár a közelebbi nyugaton ott van az intő példa, hogy a féktelen harc a rombolás középpontjába éppen a fővárosokat állítja. Ezekre zúdul az ekrazit, a gránát, a gyújtó bomba.

A keresztyén lelkiközösség is ma ilyen célpontja az ellenségeskedésnek, gyűlöletnek és támadásnak. Istentagadás, hitetlenség és pogányság zúdítja a Krisztus anyaszentegyházára az eszeveszettség pusztító gránátját. Természetesen, az eszme mellett a támadás első helyen az eszme vezéreit éri. Bebörtönzött és legyilkolt papok ezrei, a Krisztus mellett bizonyosságot tevő százazrek szorongásai, nélkülözései, életük és javaik bizonytalansága mutatja, hogy mint a hegyen épített városnak, az igazság küzdő bajnokainak is milyen nagy az exponáltsága.

Az exponált városok azzal védekeznek, hogy az ellenséges támadások kivédésére mesterségesen felhőbe ködösítik területeiket, kioltanak minden fényt, elzárnak minden világosságot, hogy a támadóknak alkalmas célpontokat ne szolgáltatassanak.

A mi keresztyén közösségünk nem rejtheti el ezeket a célpontokat, sőt minél elszántabb és kegyetlenebb a támadás, annál inkább kell ragyogtatnia a maga igazát. A mi hitünk kialvó világosság nem lehet, mert a kialvó hit örök halált jelent. Még a halálos fenyegetésnek és kényszernek sem engedhetünk, hogy eloltsuk a hit lámpásait. Nékünk inségen, nyomoron, börtönön és vérpadon át is ki kell állni a hit próbáit.

A hegyen épített városok ködösíthetnek, de a Krisztus evangyélioma tegnap és ma csak a világ világossága lehet.

Az anyaszentegyház ebbe a helyzetbe állítja az órállókat, a vezéreket, mert a mi hegyen épített városunk sem Ninive, sem Babilon, sem az erkölcsiében megromlott Róma nem lehet, mi csak egy hegyen épített várost ismerhetünk: a mennyei Jeruzsálemet, ha az még az egész világ támadásának célpontja lesz is. Aki ma az őrseget vállalja, annak tudnia kell, hogy villámok járnak fenn a magasban.

Örváltás van. Új órállónk itt van a táborban. Rajta van az Istenfiak minden fegyverzete. Hite, jósága, igazsága és szerep-tete. A dereka körül van övezve igazlelkűséggel; felöltötte az igazság mellvasát, felsaruzta lábaira a békesség evangyéliomát, egész lényéből árad a világosság. De ha a szükség kívánja, felveszi a hit paizsát is a harcra, fején ott lesz az idvesség sisakja. Szemében a bizonyágtévő elszántsága, arcán a Krisztus világossága. Fénylő arca, a világ világosságát hordja. Alvó tábor ébredj! Menjünk utána! Jelszava a mi jelszavunk: Jézus. Célja a mi célunk: Krisztus örök királysága. Ámen.

Gondnoki székfoglaló.

— Tartotta Sárospatakon szeptember 30-án *Dr gróf Bethlen Pál* —

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Az Anyaszentegyház hívó szavára a kálvinista hívó alázatos leikével jelentkezem az ő szolgálatára.

Igy váltották fel egymást évszázadok folyamán az alsózempléni református egyházmegye gondnokainak díszes sorában Szemere László, Bernáthfalvi Bernáth János, Márkusfalvi Máriássy Sándor, Szemere Albert, nagyváradai Fekete István, bizáki Puky István, gróf Vay Károly, Kóczán József, ifj. báró Vay Miklós és boldogult emlékü elődöm, Meczner Béla, akiről megemlékezni nemcsak illő, de kedves kötelességemnek tartom.

Igy foglalom el a sorban szolgálatomat én is, és amikor mint új ember, hálákat adván, itt állok a Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés előtt, engedjék meg, hogy ez ünnepélyes órában beköszöntőül elmondhassak egyet és mást, ami meggyőződésem szerint ide tartozik.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés !

Ha visszafelé tekintek, messziről jöttem, szülőföldemtől messzire elszakadtam.

Ha előre tekintek, nehéz útat látok magam előtt, nehéz útat, mert Isten segítségével szeretnék megfelelni az Anyaszentegyház hívó szavának.

Legyen szabad először is alapvető dolgokról, aztán pedig mindennapi szükségletekről szólanom.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés !

Az Anyaszentegyház alapja a hit, az erős hit, amilyen volt az apostolok hite, a Péteré, a Jakabé, a Jánosé, a Pálé.

Az Egyetemes Egyház közösen vallott hitének rövid foglalat az ú. n. Apostoli hitvallás.

Én hiszem és vallom az első betűtől az utolsó betűig mindazt, amire az Apostoli Hitvallás tanít.

Hiszem mindazt annak a 400 éves reflektornak tiszta fényénél, amely annak a kis svájci reformátori szobának az ablakából az Institutió keresztül felénk árad.

A hitnek tárgya és célpontja az Isten ígéje, amelyhez igazodnunk kell és egyben alapja is, amely hordozza és fenntartja, amely nélkül nem is állhat meg, — mondja az Institutió.

A hit a léleknek erős meggyőződése arról, hogy az Isten igazsága olyan kétségtelen, hogy lehetetlen be nem váltania mindazt, amiről idejében megmondotta, hogy meg fogja cselekedni.

A hit a reménylett dolgok valósága, a nem látott dolgokról való meggyőződés.

A hit szinte máris biztos és kétségtelen bírása mindannak, amit Isten megígért.

A hit olyan dolgoknak biztos birtoklása, amelyek reménységbeliek lévén még nem láthatók, mert az a reménység, — mondja az Institutió, amely látható, az nem reménység, és amit az ember lát, azt nem reméli.

Nem az én gyöngye szavaim ezek, az Institutióból vettem szóról-szóra ezeket az alapvető meghatározásokat.

Ennek a hitnek tömör előadására szerkesztetett az Anyaszentegyház által az Apostoli Hitvallás.

Hiszünk egy Istenben, Mindenható Atyában, mennynek és földnek teremtyében.

A hitvallás ezen első része a teremtés problémájának szól.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés !

Megrendítően bámulatos és csodálatos átélés, és én azt hiszem, hogy sokan vagyunk, akik velem együtt magunk is átéljük azt a lelki folyamatot, amely szerint mennél többet töprenünk, a kezdetnek kezdetén, a teremtés problémáján, kínzó tépelődések, átvirrasztott éjszakák után egy láthatatlan kéz elvezet bennünket ehhez a hittételhez, mint egyedüli vigasztaláshoz.

Isten az embert — mint megtanultuk — a maga képére és hasonlatosságára teremtette.

Maga a teremtés titka földi szemek elől, földi mérték alól el van zárva.

A probléma maga olyan felségesen hatalmas, hogy bármennyire is ágaskodunk, meghaladja a mi gyarló és a teremtéshez viszonyítva mégis csak primitív gyermeki fogalmainkat, véges elménket.

Hiányzik úgy a fizikai, mint a szellemi műszer és mérték, amellyel a problémát lemérhetnők.

Mégis az emberrel veleszületett a tudás vágya, a nagyra-vágyás, a természet feletti uralkodás vágya. Az ember mindent tudni, mindent látni akarna. Mindig keres és kutat és mindennek a kezdetét és végét akarná látni. Még azt is látni akarja, amit a teremtő elzárt az emberi szemek elől. A civilizáció csak fokozta ezt a materialista tudásvágyat, amely bonckés alá, mikroszkóp alá, laboratóriumi vizsgálat alá, vegyi vizsgálat alá akarná venni még magát a teremtés titkát is.

Ezen a téren annyi, meg annyi keserves kudarc ellenére, javíthatatlan gyermekek maradtunk.

Már a kis gyermeket is a tudás vágya hajtja. Mindent látni akar. Már a kis gyermek is szétszedi az ő játékdarabját, hogy megláthassa, vajjon mi van benne. Eltörik a játékbaba, széthull belőle a fűrészpor, és a gyermekszobából keserves sírás hallatszik.

Mi Istennek bár felnőtt, de azért mégis csak nagy gyermekei, bennünket is ugyanaz a tudásvágy kerget. Mi nem a játékokat szedjük szét, mi az élet titkát, a teremtés titkát akarjuk mindenáron megfejteni.

Sok ezer esztendő állott ebből a célból a gyarló ember rendelkezésére.

Sokan, de sokan indultak már neki nagyravágyó lélekkel ennek a felfedező útnak.

Az örökre sikertelen kísérletnek a végén mindig csak két alternatíva áll, és pedig vagy a hitetlenség megsemmisítő kétségbeesése, vagy az alázatos hit megnyugvása.

Más alternatíva nincsen.

Már a mitológiában Ikarus megégette a szárnyait, mert közel merészkedett a naphoz.

A Mindenható rendelkezése szerint emberi szemmel ma sem nézhetünk a napba, mert szemeink gyöngék, a napfény megvakít.

Az emberi ész és tudomány, Kepler, Kopernikus, Edison, Marconi és sok-sok más világhírű tudós lángész bámulatos dolgokat alkottak, az emberi civilizáció szédítő sebességgel rohan, de mik azok a bámulatos dolgok és mi az a szédítő sebesség a természethez képest, amikor vannak csillagok, amelyeknek fénye több ezer évig jön, amíg eljut hozzánk és amikor maga az a csillag is csak egy kis porszem a teremtésben, abban a teremtésben, amelynek titkát a Mindenható Isten hét pecséttel zárta el a földi szemeink és elménk előtt.

Hányan és hányan vagyunk vele úgy, hogy újból és újból bezárkózunk, ki az ő könyvtárába, ki az ő laboratóriumába, kutatunk, keresünk és amikor már azt hisszük, hogy csak egy lépés választ el attól, hogy mindeneket megtudjunk és mindenekeket meglássunk, elpattan a lombik, megáll a tudomány és kétségbeeséstől meggyötört lelkünk csak akkor vígasztalódik meg, amikor megszólal 5000 év távlatából, de azért mégis olyan közelről egy isteni melódia, egy ismerős hang, egy ige, az Isten igéje, a Genesis igéje, az Isten parancsa, amely szerint:

„Hat napon teremté az Úr az eget és a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon pedig megnyugovék.“

És amikor áhítatos gyermeki lélekkel hallgatjuk ezt a vígasztaló isteni melódiát, az emberiségnek ezt az örökszép bölcsődalát, hálákat adván leborulunk és visszanyertük lelkünk nyugalmat.

Én is sokat tanultam, olvastam, tépelődtem és gondolkoztam és mondhatom, hogy vígasztaló megnyugvást csak az igénél találtam.

Nagyfőszéki Egyházmegyei Közgyűlés!

Az Apostoli Hitvallás második része a mi Urunk Jézus Krisztusunkról tanít.

Az emberiség történetének legnagyobb eseménye a mi Urunk Jézus Krisztusnak, Isten egyszülött fiának születése.

Világtörténelmünknek az egész emberiség sorsára beláthatatlanul sorsdöntő fejezete az a 33 éves emberöltő, amelyen át az emberi testet öltő ige, a valóságos ember, Istennek egyszülött fia, aki maga is Isten s aki az Atyával egy Isten, itt járt, tanított, gyógyított, vizsgálta ezen a földön.

A bethlehemi jászolnál kezdődik, a Golgotha keresztjén végződik az Ő földi — testi élete.

Nem a szokásos háborúk, diadalok, vagy katasztrófák tették örökké maradandóvá ezt a földi korszakot.

Beláthatatlan jelentőségű dolog ment itt végbe.

Jézus Krisztussal egy új világ született az emberiség lelkében. A bosszúálló istenektől való babonás rettegés világa helyett a kegyelmes Isten keresésének, a hitnek világa.

A Mindenható Isten saját egyszülött fiát küldötte le erre a földre, a bűnös emberiség megváltására, aki az ő halálával, azzal az egyetlen és egyszeri engesztelő áldozattal kiengesztelte az Atyát, megváltotta az emberiséget.

Bethlehem, Názáret, Kapernaum, a Genezáret-tava, Bethánia, Bethesda, Jeruzsálem, a Gecsemáné-kert, a Golgotha, ezek a ma is létező helyek kegyelettel őrzik ma is az Ő áldott földi lépteinek emlékét.

Időnket, naptárunkat az ő születéséhez mérjük.

Földi életének stációit, születését, megkereszteltetését, bevonulását, megfeszítettetését, mennybemenetelét ma is ünnepeljük.

Kulturánkat neki köszönhetjük.

Hisszük és tudjuk, hogy felment a mennyekbe a Mindenható Istennek a jobbára, hogy velünk maradjon örökké, valányszor ketten, vagy hárman együtt vagyunk az ő nevében.

Miértünk megfeszített testének, és miértünk kiontatott vérének jegyeit az úrvacsora sákramentumában ma is úgy vesszük az Anyaszentegyház szolgájának kezéből, ahogy azt a szemtanúk, a tanítványok leírása alapján Ő szerezte nekünk az utolsó vacsorán.

Az Ő nevében kezdjük, az Ő nevében végezzük minden munkánkat.

Ő az egyedüli út az Atyához. Más út nincsen. Nincsen más közbenjárónk, nincsen más szószólónk az Atyánál, csak Ő, aki az Atyával egy, aki maga is Isten.

Itthagyt bennünket testben azért, hogy velünk maradhasson lélekben.

És itt ismét elérkeztünk oda, ahol megszűnik minden emberi bölcsesség és ahol kezdődik a hit birodalma.

És az emberi bölcsességnek — ezt is az Institutio-ból idézem — itten nincs más dolga, minthogy meghajoljon és minden okoskodás, minden tétozáás nélkül boruljunk le imádatl az ilyen titkok előtt, amelyek az emberi értelemnek minden felfogó képességét messze felülhaladják.

Megmondotta volt, hogy aki hisz benne, az idvezül.

Hit által idvezülünk. Egyedül hit által.

És Istennek ingyen kegyelméből idvezülünk hit által.

Tanítványait — tizenegyet — azzal bocsájtott el, hogy:

„Teljes hatalom adatott nékem mennyen és földön, azért elmenvén, tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, Fiúnak és Szent Léleknek nevében.“

Hogy ez a misszió, melyet Ő útjára indított, dacára minden veszélynek, hitetlenségnek, közönynek, aranyborjú-imádatnak, mégis milyen diadalmas léptekkel hódít, csak egy adattal legyen szabad szemléltetni, egy adattal, mely gondolkozóba kell, hogy ejtse a leghitetlenebb embert is.

Nagyíszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Nemrég olvastuk, hogy az Angol Biblia Társulat 132 éves fennállása óta 711 nyelvre fordította le a bibliát és fennállása óta 476 millió bibliát, vagy bibliai könyvet hozott forgalomba a föld népei között. Csak az elmúlt évben 11 millió biblia és szentírásrész volt a biblia-terjesztés múlt évi eredménye.

Nagyíszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Mennyi szebbnél-szebb könyvet nyomtattak már a világon. Mennyi hatalmas és gazdag könyvtár van a világon. Vajjon mi lehet az oka annak, hogy a legszebb könyvek, hogy a leghatalmasabb könyvtárak is még csak nyomába sem léphetnek annak az egyetlen egy könyvnek, amely az ő 476 millió példányával ugyanannyi családot jelent.

Valami mélységes földöntúli oka kell, hogy legyen annak, hogy 476 millió család azután az egyetlen egy könyv után vágyakozott, amelyet 1600 évig írtak, de amelyhez hasonlót se azelőtt, se azután még soha senki nem írt.

Tudjuk, hogy még útravalót sem vitt magával a 11 tanítvány és ime mégis az ő lépteik nyomán az ma is állandóan hódít, terjed a föld népei között.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés !

Sok szó esik napjainkban az Anyaszentegyházról, az embe-
 riséget, a kulturát fenyegető veszélyekről. Látunk olyan veszélyt,
 amely a templomot mozgósínházzá akarja átalakítani. Látunk
 olyan veszélyt, amely az Isten ígését emberi vezényszó alá akarja
 helyezni. Még sincsen okunk kishitű pesszimizmusra, amely
 egyébként is tagadása a hitnek és kizárja a hitet.

Mert csak az előbb említett 476 millió példányszámu biblia
 azzal a 476 millió családdal mindent tanít, csak kishitűséget nem.

A felekezeti békéről az utóbbi időben biztató kijelentések
 történtek arra illetékes férfiak szájából.

Hogy a felekezeti békét illetőleg ne is a jelenből, az élő
 kortásokról, hanem ma már történelemmé vált időből vegyünk
 példát, emlékezzünk bolgogult nagy Apostoli Királyunknak, Ferecz
 Józsefnek korára, akinek vallásossága példaadó volt, aki nem
 mulasztott egyetlen egy hajnali misét sem és akinek legkedvel-
 tebb magyar tanácsadói között ott látjuk Tisza Kálmánt, báró
 Bánffy Dezsőt, gróf Tisza Istvánt, nekünk magyar kálvinistáknak
 is legerősebb oszlopainkat.

De hogy egy külföldi példára hivatkozhassek, lélekemelő
 volt nemrég a szeretetnek és rokonszenvnek az a meleg hangja,
 amelyen Németországban Faulhaber müncheni bíboros érsek
 egy amerikai újságíró előtt megemlékezett az ő evangélikus
 német testvéreinek hitvalló harcáról.

A felekezeti béke ápolására illetékesek vagyunk vala-
 mennyien.

Zsinórmértékünk e tekintetben is az Institutio tanítása,
 amely szerint:

„Inkább arra kell igyekezni, hogy egymásról kölcsönös jó-
 akarattal, a lehető legjobb véleménnyel legyünk, egymásnak
 tetteit és szavait különösen kölcsönösen a legjobb értelemben
 vegyük és ne csavarjuk el, mint azt a gyanakvó emberek szok-
 ták félremagyarázással és a rossznak feltevésével. Így fogjuk
 elérni azt, hogy egyfelől kölcsönös méltányossággal és türelem-
 mel elszenvedve egymást, a békességet és szeretetet ápoljuk.“

Szükség van erre a békességre és szeretetre a közös veszély
 lehetőségének okából is, mert hogyha akár az a veszély fenye-
 getne, amelyről elmondottam, hogy a templomot mozgósínházzá

alakítja át, akár az a veszély fenyegetne, amely az Isten ígését emberi vezényszó alá akarná helyezni, egyik egyház sem lesz semmivel sem kisebb veszélyben, mint a másik.

Ezért tehát amikor egyfelől keményen, öntudattal ragaszkodunk és kitartunk a mi kálvinista hitünk mellett, jogainknak ősi birtokállománya mellett, az 1848-ik évi XX-ik t. c. mellett, ugyanakkor szeretettel ragadunk meg minden jószándékkal felénk nyújtott kezet.

Hogy Anyaszentegyházunkat minden lehető veszély ellen felvértezzük, azért van szükségünk megalkuvást nem ismerő, öntudatos presbiterekre, azért van szükségünk az Anyaszentegyházban fegyelemre, azért van szükségünk áldozatkészségre.

A bodrogkereszturi konvent szelleme áldozatkész szolgálatra buzdítja az utódokat. Ennek az egyházmegyének minden köve az ősök áldozatkészségéről beszél. Ha nem lettek volna áldozatkész ősök, akkor ma nem állana a mi büszkeségünk, a 400 éves pataki Főiskola.

Sokat beszélünk világnézetekről, világáramlatokról. — Világnézetek, világáramlatok az évszázadok rendén eddig is jöttek, mentek. A magyar géniusznak, akárcsak az egészséges gyomor savának, mindig sikerült ezekből a világáramlatokból a magunk képére átgyurni, átvenni mindent, ami a nemzetnek hasznára vált és elvetni mindent, ami annak kárára lett volna.

Most is ilyen áramlatoknak a szelei fujdogálnak felettünk. Ahogy átvettük annak idején például a reneszánszot, a barokkot, a liberalizmust és más koreszméket, úgy minden jó és hasznos haladás termékeny talajra talál minálunk ezután is.

Maradiak nem lehetünk. Az idő kerekét nem állíthatjuk meg.

Arra azonban, hogy a magyar néplélektől merőben idegen eszméknek szolgálai módon utánczói legyünk, semmi szükségünk sincsen és nem is kell attól tartani, hogy magyar népünk azokat befogadja.

És itt kapcsolódik bele a gondolatmenetbe az Anyaszentegyház egyik fontos feladata, jövőnk formálása, kialakítása és biztosítása a tanításon, az oktatáson és ami annál talán még fontosabb, a nevelésen keresztül.

Isten és család után a tanítói, nevelői tevékenység egyik legfontosabb nemzeti feladat.

Lármás közéletünk talán nem is értékeli mindig érdeme szerint a tanító, a nevelő munkáját.

A tanító, a nevelő munkája sokak előtt talán még ma is olyan valami szürke foglalkozásnak tűnik fel.

Pedig a tanító, a nevelő munkája lélekformáló, jellemnevelő, jövőt, történelmet formáló elsőrangú fontosságú államférfiúi tevékenység.

Lehet-e bárki előtt közömbös — de előttünk, akiket az Anyaszentegyház vezető pozíciókba hívott meg — hogy fiaink, leányaink tiszta lelkének vitorláit milyen szelek dagasztják.

Beszélnek tátongó szakadékról, amely fennáll szülő és gyermek, tanár és tanítvány, öreg és ifjú között.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés !

Bár a világháború kimenetele kétségtelenül lezárt egy korszakot és megnyitott egy korszakot, erős határvonalat vonván a a háború előtti és a háború utáni nemzedék között, mégis meggyőződésem szerint olyan szakadékról, hogy a magyar a magyart, gyermek a szülőjét, tanítvány a tanárját, ifjú az öreget, becsületes jó magyar szándékkal meg ne tudná érteni, ilyen szakadékról nem lehet szó mi közöttünk és nem is szabad, hogy ilyenről szó legyen.

Meg kell fognunk egymás kezét, meg kell értenünk egymást minden elválasztó vonal dacára, meg kell találunk egymást a jelen esetben a tanításnak, a nevelésnek jellemet, lelket nevelő, jövőndőt formáló, történelmet csináló tevékenységén keresztül. Mindig úgy volt, hogy az egyes nemzedékek kölcsön hatásaiból fejlődött a jövőndőnek eredő vonala.

Ez most is csak így van.

Hogy helyes az út, amelyet keresek, abban megerősít Makkai Sándornak a magyar nevelésről írott könyve, amelyben ő ugyanezt a gondolatot így fejezte ki :

„Míg egyfelől a történelem nagy iskolája érleli az iskolát alkotó nemzet irányító rétegeiben a helyes nevelői szellemet, hogy jó iskolarendszert hozzon létre, addig másfelől a nevelői hivatás szolgálatába állott személyiségeknek kell az iskolában, ahogy adva van, elszánt odaadással előkészíteniök az ifjúság lelkét a történelem nagy leckéjének megértésére. Az iskola fokról-fokra megvalósuló új szelleme fogja megteremteni azt az életközösséget, melyben nevelők és növendékek, mint idősebb és fiatalabb testvérek együtt fognak dolgozni a magyar jövőndőért.“

Bár gyermekeink lelkét nem zárhatjuk el légüres térbe a haladó kortól, amellyel együtt ők is haladnak és nem zárhatjuk el attól a sok szennyes röpirattól és röpcédulától, amelyek körülöttünk röpködnek, mégis jövőnk lelkiségüknek kialakítása, formálása, részben a mi kezünkbe van letéve.

Úgy igyekezzünk mindnyájan, hogy ha számonkérőnk az utolsó napon, ha a lélek kialakításának fontos eszközével a tanítással, a neveléssel nem jól sáfárkodnánk, ha összetett kézzel néznők és eltűrnők, hogy magyar népünk lelkétől merőben idegen eszméknek pénzváltói és galambárúsai miként férkőznek ifjúságunk lelkéhez.

A jövő felett való őrállásunknak ezen munkájában ébren legyünk tehát, mindenki a maga helyén, nehogy az örök bennünket a számonkérés napján elaludva találjanak őrhelyeinken.

Biztosan tudom, hogy ilyen irányu őrállásunkat minden jó szándéku magyar testvérünk felekezeti különbség nélkül csak helyeselni, csak támogatni fogja.

Amikor látunk eszmeáramlatokat, amelyeknek útjában áll az egyház, a család, az iskola, eszmeáramlatokat, amelyeknek bevallott célja az egyház, a család, az iskola befolyása alól elidegenített gyermekeinket tőlünk merőben idegen eszmék szolgálatába állítani, mindent el kell követnünk, nehogy megismétlődjék rajtunk a történelem, a török átok, amikor idegen hódítók saját elrabolt, elhurcolt gyermekeinkből képezték ki mindenre elszánt janicsár hadaiknak rohamcsapatait.

Ébren legyünk, ne aludjunk, hanem tartsuk meg az utánunk eljövő generációt azon a töretlen keresztyén és nemzeti vonalon, amelyen magunk is felnőttünk.

Senki sem gondol közülünk arra, hogy az okszerű és korszerű haladásnak egészséges menetét oktalan maradisággal gátolja. Csupán a józan magyar mértéket tartjuk be akkor, amikor nemzeti tradícióink alapján kívánunk fokról fokra fejlődni.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Ami az Anyaszentegyház közönséges szükségleteit illeti, azért az Anyaszentegyházét, amely — ott áll a mi bölcsönknél, végigkísér életünk útjain, vigasztal, erőt ad és ott áll búcsúzóul koporsónk mellett — sohase feledkezzünk meg arról, hogy az Anyaszentegyháznak is vannak személyi és dologi szükségletei.

Nem szabad megfélekedoznünk templomaink fenntartásáról, lelkészeink illő ellátásáról, tanítóink megélhetéséről, iskoláink fenntartásáról, szegényeink gondozásáról.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés !

Hogy az alsózempléni egyházmegye ügyeit különösen a szívemen viselem és hogy minden dolgokat az én szeretve tisztelt atyámfiaival, az én Nagytiszteletű lelkészi gondnoktársammal legjobb egyetértésben fogom intézni, magától értetődő dolognak tartom.

Mindezeket azért véltem elmondani, mert Istennek tetsző dolgok egy ilyen ünnepélyes órában ezekről a fontos dolgokról beszélni.

Befejezem Nagytiszteletű Közgyűlés — és boldog lennék — ha úgy méltóztatnék véleményezni, hogy eltaláltam a hangot, amely megfelel a mai időknek és ennek az ünnepélyes órának.

Végezetül pedig arra kérem a jó Istent, hogy adjon erőt mindnyájunknak, akik ennek az egyházmegyének alkotó tagjai vagyunk, hogy az Anyaszentegyház minden dolgát azzal a kitartó hűséggel intézzük, hogy egyszer, ha befejeztük a földi pályát, elmondhassák mirőlunk is a Timoteushoz írt levéllel, hogy: a hit nemes harcát megharcoltuk, a futást elvégeztük, a hitet megtartottuk.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés !

A többi azután a Mindenható Atyától függ.

Egyházmegyei gondnok beiktató beszéd.

Dr Bethlen Pál gróf egyházmegyei gondnok beiktatásán,

1937 szeptember 30-án elmondta: Kiss Ernő esperes.

Méltóságos Egyházmegyei Gondnok Úr !

Az imént elhangzott esküjével immár elkötelezte magát Anyaszentegyházunknak a mi egyházmegyénk gondnoki tisztségében való szolgálatára. Említésre méltó, hogy épen a mi egyházmegyénk egyik egyházközségének, Bodrogkeresztornak a nevéhez fűződik az a 203 évvel ezelőtt tartott konvent, amely az egyházkormányzásba a lekipásztori elem mellé odaállította a világi elemet s az egyházkerület élére főgondnokot, az egyház-

megyék élére pedig segédgondnokokat állított. Mióta e nevezetes konvent kijelölte a zempléni traktus koadjutor kurátorává Szemere Lászlót, azóta mindig olyan férfiak ültek az egyházmegye gondnoki székében, akiknek családi neve elválaszthatatlan a magyar református egyház történetétől. A Szemere, Bernátfalvi Bernáth, Bizáki Puky, Vay és Meczner családok tagjai voltak ezek.

Egyházmegyénk e világi vezérférfiak munkásságát mindig nagyrabecsülte és érdemök szerint értékelte. Tette pedig ezt azért, mert fülébe csengett a bibliai intés: „Mi mindnyájan Istennek munkatársai vagyunk“ s szeme előtt volt a Kálvin egyházalkotmányában a zsinat-prespiteri elv. De nekünk, magyar reformátusoknak van egy egészen speciális okunk arra, hogy örök fényben tündököljenek előttünk világi vezéreink nevei: volt olyan korszaka az egyházunk történetének, amikor református egyházunk e mindhalálíg hű nemes urak jogainak védelme alatt élte át a kiírtására törekvő üldözés vészes és véres idejét.

Egyházmegyénk csak a multjához volt hű, amikor Méltóságod személyében olyan nemzetség nemes hajtását hívta el a világi vezérségre, amelynek a jelleméhez, a véréhez, az életéhez tartozik az Isten és Haza szolgálata. Átnéztem a Méltóságod családfáját. Nem az ragadott meg, hogy ősei közt sokan voltak, akik magas állásokat töltöttek be, hanem az, hogy talán egy sem volt köztük olyan, aki lett légyen bár kurucvezér, Aranyosszék főkirálybírája, a magyar történelmi források tudós kutatója, katonatiszt, főispán, vagy fiumei révkapitány — egyuttal ne lett volna valamelyik erdélyi egyházmegyének, valamelyik kollégiumnak, vagy egyházközségnek gondnoka, vagy épen jóltevője.

„Nem teremhet jó fa rossz gyümölcsöt.“ A Bethlen Elek jelmondata: *Honesta fama aeternum patrimonium*, Méltóságodnak is irányelve. — És mi ettől az órától kezdve boldogan valljuk Méltóságodat a magunkénak. Jó reménységgel vagyunk afelől, hogy fényes neve ítéleteinknek, határozatainknak súlyt és tekintélyt ad, keresztyéni alázatossága pedig az általa képviselt ügy iránt bizalmat gerjeszt mindenekben!

E vezérségre való elhívás a szív kitüntető tevékenysége. Tekintse Méltóságod értékesnek, mert ez a bizalom és szeretet királyi elhatározásából fakadt!

Ennyi az, amit mi adni tudunk annak, aki osztozik velünk a Krisztus gyönyörűséges igájának hordozásában.

Arra kérem, ismerjen meg és szeressen bennünket, munkatársait. Szeresse ezeket az egyszerű kálvinista lelkipásztorokat, a nemzeti érzés és vallás-erkölcs sok sárral megdobált alázatos lelkű, kemény hitű őrtállóit. Szeresse a mi tanítóinkat, az iskolai és iskolánkivüli népművelés ezermestereit. Szeresse a mi tisztas kurátorainkat és presbitereinket, tengernyi gondunk hűségese megosztóit. És szeresse ezt a sok szenvedéssel megszentelt zemp-léni magyar népet. Legyen vezérünk, tanácsadónk, bíránk!

Kezébe adom az egyházmegye pecsétjét s ezzel egyházmegyei gondnoki tisztségébe beiktatom.

Ebben a pecsétben egy égő gyertya jelképezi a mi szolgálatunkat: világolni másoknak, elégni Krisztusért. Ez bizony a mindhalálíg való hűség és engedelmesség önfeláldozása, de soha ne felejtse Gondnok Úr: Sic itur ad astra!

Janka Péter egyházmegyei főjegyző üdvözlő beszéde.

Méltóságos Gondnok Úr!

Szeretett világi elnökünk!

Az Örökkévaló Isten az, aki időről-időre embereket hív el és választ ki országának építésére, anyaszentegyházának kormányzására. Minden munkaágba és területre Ő küld munkásokat, akikre nagy és felséges célok megvalósítását bízta.

Az Ő rendelése volt, hogy áldott emlékü gondnokunk, néhai Meczner Béla majdnem 5 évtizeden át lehetett ennek az egyházmegyének osztatlan szeretettel övezett, kipróbált hűségű világi vezére, aki mint egyházi önkormányzatunk bátor harcosa, magyar ref. Sionunk érdekeinek hathatós védelmezője és hűséges munkása, kitörölhetetlenül bevészte nevét egyházmegyénk történelmének lapjaira.

Az Örökkévaló Isten rendelését látjuk abban is, hogy e nemes erényekben gazdag s kiváló lelki tulajdonokkal megáldott élet sírba hanyatlása után Méltóságodat állította egyházmegyénk gyűlekezetei nagy többségének a bizalma egyházmegyénk kormányrudja mellé . . .

Méltóságod egyházmegyei vonatkozásban mint idegen kerül egyházmegyénk élére. Sokan még nem ismerik Méltóságodat közvetlen közletről. Mi azonban, akik közös kincsünk, szeretett Alma Máterünk, a sárospataki Főiskola fejlesztése és birtokállományának megtartása érdekében kifejtett értékes munkásságáról tudunk, nagy lelki megnyugvással látjuk Méltóságodat egyházmegyénk legmagasabb világi méltóságában s boldog örömmel teszünk bizonytságot arról, hogy kivételes képességei, bölcsességgel párosult józansága, széles látóköre, mélyen vallásos lelkülete, egyéni szeretetreméltósága, a tradíciókhoz való ragaszkodása és kálvini hitelveinkhez való törhetetlen hűsége Méltóságodat — mint dicső ősök drága, szent hagyományainak a birtokosát és hordozóját — szinte praedestinálják a vezéri helyre.

Méltóságod nehéz időkben foglalja el gondnoki székét. E jelenvaló világ nagy átalakuláson megy át. Két hit, két hatalom jobb és baloldali fogalmazása áll egymással szemben. Mind a kettő a maga érvényesülésére tör s másik fél leigázása árán akarja elérni célját. Mind a kettő útjában érzi az egyházat s harcot hirdet ellene . . . Az egyháznak azonban nem szabad meghátrálnia, e romboló irányzatok zavaros hullámáradata ellen gátat kell emelni s meg kell bizonyítani azt, hogy az egyháznak ma is az az örök célja: hogy szilárdan és megingathatatlanul kitartson Isten ígéje, Isten gondolata és akarata mellett.

Református egyházunkat Isten mindig és mindenütt arra választotta ki, hogy ilyen nehéz körülmények között tegyen bizonytságot a maga evangéliumi életrevalóságáról. S a magyar kálvinizmus ki is állotta mindig a próbát, történelmi tények bizonyítanak e mellett. Református egyházunknak ma sem lehet más hivatása, mint Isten dicsőségének minden vonalon való érvényesítése mellett odaállítani összes erőit azoknak a Krisztusi eszméknek a szolgálatába, amelyek egyedül tehetik széppé és boldoggá ezt a meggyötört világot s amelyeket az jellemez, hogy szeretetben, türelemben, megbocsátásban, szolgálatban és alázatban van a hódító hatalmuk.

Hogy egyházunk ezt a munkát sikeresen és eredményesen végezhesse, nem csak Krisztus szerelmétől szorongatott lelkipásztorokra, hanem lángoló buzgóságu, evangéliumi lelkületű, hitükről bizonytságot tenni kész világi vezetőkre is szüksége van. Mi jó reménységgel hisszük, hogy Méltóságodban olyan világi vezért nyertünk, aki egyházmegyénket Istentől számára kijelölt munka-

térnek, gondnoki tisztét Isten kezéből vett megbízatásnak fogja tekinteni s bölcs lesz majd a kormányzásban, hűséges a lelki élet mezején való forgolódásban, követendő példa az örömmel végzett szolgálatban, megingathatatlan református egyházunk igazaiért vívott küzdelmekben, igazságos és részrehajlatlan az ítélkezésben. Igyekezni fog majd az egyházmegyénket közelebbről is megismerni, munkásait, intézményeit megszeretni, gyülekezeteit szívéhez szorítani s legfőképpen igyekezni fog ezen munkaterületen elhívó Urának és parancsolójának engedelmes és alázatos eszköze lenni.

Ebben a reménységben egyházmegyénk egyeteme nevében mély tisztelettel, bensőséges szeretettel és őszinte nagyrabecsülés-sel köszöntöm Méltóságodat s midőn tisztikarunk legmesszebbmenő támogatását készséggel felajánlom, arra kérem a Mindenhátót, hogy nehéz, felelősségteljes, de gyönyörűséges szolgálatának végzésére adjon erőt, kitartást és fokozódó munkakedvet. Hassa át Méltóságodat nagy elődeinek fénylő szelleme, hogy közöttünk a szeretetnek és bizalomnak szálai fokról fokra erősödjenek s mielőbb elszakíthatatlan kötelékké váljanak. Mi mindenkor szeretettel fogjuk körülövezni világi vezérünket s munkájának sikeréért nem szününk meg imádkozni.

Áldja meg Méltóságodat a Jó Isten mind a két kezével!

Az örökre sikertelen kísérletnek a végén mindig csak két alternatíva áll, és pedig vagy a hitetlenség megsemmisítő kétségbeesése, vagy az alázatos hit megnyugvása.

Más alternatíva nincsen.

Már a mitológiában Ikarus megégette a szárnyait, mert közel merészkedett a naphoz.

A Mindenható rendelése szerint emberi szemmel ma sem nézhetünk a napba, mert szemeink gyöngék, a napfény megvakít.

Az emberi ész és tudomány, Kepler, Kopernikus, Edison, Marconi és sok-sok más világhírű tudós lángész bámulatos dolgokat alkottak, az emberi civilizáció szédítő sebességgel rohan, de mik azok a bámulatos dolgok és mi az a szédítő sebesség a természethez képest, amikor vannak csillagok, amelyeknek fénye több ezer évig jön, amíg eljut hozzánk és amikor maga az a csillag is csak egy kis porszem a teremtésben, abban a teremtésben, amelynek titkát a Mindenható Isten hét pecséttel zárta el a földi szemeink és elménk elől.

Hányan és hányan vagyunk vele úgy, hogy újból és újból bezárkózunk, ki az ő könyvtárába, ki az ő laboratóriumába, kutatunk, keresünk és amikor már azt hisszük, hogy csak egy lépés választ el attól, hogy mindeneket megtudjunk és mindenekeket meglássunk, elpattan a lombik, megáll a tudomány és kétségbeeséstől meggyötört lelkünk csak akkor vigasztalódik meg, amikor megszólal 5000 év távlatából, de azért mégis olyan közelről egy isteni melódia, egy ismerős hang, egy ige, az Isten ígéje, a Genesis ígéje, az Isten parancsa, amely szerint:

„Hat napon teremté az Úr az eget és a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon pedig megnyugovék.“

És amikor áhitatos gyermeki lélekkel hallgatjuk ezt a vigasztaló isteni melódiát, az emberiségnek ezt az örökszép bölcsődalát, hálákat adván leborulunk és visszanyertük lelkünk nyugalalmát.

Én is sokat tanultam, olvastam, tépelődtem és gondolkoztam és mondhatom, hogy vigasztaló megnyugvást csak az ígénél találtam.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Az Apostoli Hitvallás második része a mi Urunk Jézus Krisztusunkról tanít.

Az emberiség történetének legnagyobb eseménye a mi Urunk Jézus Krisztusnak, Isten egyszülött fiának születése.

Világtörténelmünknek az egész emberiség sorsára beláthatatlanul sorsdöntő fejezete az a 33 éves emberöltő, amelyen át az emberi testet öltő ige, a valóságos ember, Istennek egyszülött fia, aki maga is Isten s aki az Atyával egy Isten, itt járt, tanított, gyógyított, vigasztalt ezen a földön.

A bethlehemi jászolnál kezdődik, a Golgotha keresztjén végződik az Ő földi — testi élete.

Nem a szokásos háborúk, diadalok, vagy katasztrófák tették örökké maradandóvá ezt a földi korszakot.

Beláthatatlan jelentőségű dolog ment itt végbe.

Jézus Krisztussal egy új világ született az emberiség lelkében. A bosszúálló istenektől való babonás rettegés világa helyett a kegyelmes Isten keresésének, a hitnek világa.

A Mindenható Isten saját egyszülött fiát küldötte le erre a földre, a bűnös emberiség megváltására, aki az ő halálával, azzal az egyetlen és egyszeri engesztelő áldozattal kiengesztelte az Atyát, megváltotta az emberiséget.

Bethlehem, Názáret, Kapernaum, a Genezáret-tava, Bethánia, Bethesda, Jeruzsálem, a Gecsemáné-kert, a Golgotha, ezek a ma is létező helyek kegyelettel őrzik ma is az Ő áldott földi lépteinek emlékét.

Időnket, naptárunkat az ő születéséhez mérjük.

Földi életének stációit, születését, megkereszteltetését, bevonulását, megfeszítettetését, mennybemenetelét ma is ünnepeljük.

Kulturánkat neki köszönhetjük.

Hisszük és tudjuk, hogy felment a mennyekbe a Mindenható Istennek a jobbjára, hogy velünk maradjon örökké, valahányszor ketten, vagy hárman együtt vagyunk az ő nevében.

Miértünk megfeszített testének, és miértünk kiontatott vérének jegyeit az úrvacsora sákramentumában ma is úgy vesszük az Anyaszentegyház szolgájának kezéből, ahogy azt a szemtanúk, a tanítványok leírása alapján Ő szerezte nekünk az utolsó vacsorán.

Az Ő nevében kezdjük, az Ő nevében végezzük minden munkánkat.

Ő az egyedüli út az Atyához. Más út nincsen. Nincsen más közbenjárónk, nincsen más szószólónk az Atyánál, csak Ő, aki az Atyával egy, aki maga is Isten.

Itthagyt bennünket testben azért, hogy velünk maradjon lélekben.

És itt ismét elérkeztünk oda, ahol megszűnik minden emberi bölcsesség és ahol kezdődik a hit birodalma.

És az emberi bölcsességnek — ezt is az Institutio-ból idézem — itten nincs más dolga, minthogy meghajoljon és minden okoskodás, minden tétovázás nélkül boruljunk le imádattal az ilyen titkok előtt, amelyek az emberi értelemnek minden felfogó képességét messze felülhaladják.

Megmondotta volt, hogy aki hisz benne, az idvezül.

Hit által idvezülünk. Egyedül hit által.

És Istennek ingyen kegyelméből idvezülünk hit által.

Tanítványait — tizenegyet — azzal bocsájtott el, hogy:

„Teljes hatalom adatott nékem mennyen és földön, azért elmenvén, tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, Fiúnak és Szent Léleknek nevében.“

Hogy ez a misszió, melyet Ő útjára indított, dacára minden veszélynek, hitetlenségnek, közönynek, aranyborjú-imádatnak, mégis milyen diadalmas léptekkel hódít, csak egy adattal legyen szabad szemléltetni, egy adattal, mely gondolkozóba kell, hogy ejtse a leghitetlenebb embert is.

Nagytszeteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Nemrég olvastuk, hogy az Angol Biblia Társulat 132 éves fennállása óta 711 nyelvre fordította le a bibliát és fennállása óta 476 millió bibliát, vagy bibliai könyvet hozott forgalomba a föld népei között. Csak az elmúlt évben 11 millió biblia és szentírásrész volt a biblia-terjesztés múlt évi eredménye.

Nagytszeteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Mennyi szebbnél-szebb könyvet nyomtattak már a világon. Mennyi hatalmas és gazdag könyvtár van a világon. Vajjon mi lehet az oka annak, hogy a legszebb könyvek, hogy a leghatalmasabb könyvtárak is még csak nyomába sem léphetnek annak az egyetlen egy könyvnek, amely az ő 476 millió példányával ugyanannyi családot jelent.

Valami mélységes földöntúli oka kell, hogy legyen annak, hogy 476 millió család azután az egyetlen egy könyv után vágyakozott, amelyet 1600 évig írtak, de amelyhez hasonlót se azelőtt, se azután még soha senki nem írt.

Tudjuk, hogy még útravalót sem vitt magával a 11 tanítvány és ime mégis az ő lépteik nyomán az ma is állandóan hódít, terjed a föld népei között.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés !

Sok szó esik napjainkban az Anyaszentegyházról, az embe-
riséget, a kulturát fenyegető veszélyekről. Látunk olyan veszélyt,
amely a templomot mozgósínházzá akarja átalakítani. Látunk
olyan veszélyt, amely az Isten ígését emberi vezényszó alá akarja
helyezni. Még sincsen okunk kishitű pesszimizmusra, amely
egyébként is tagadása a hitnek és kizárja a hitet.

Mert csak az előbb említett 476 millió példányszámu biblia
azzal a 476 millió családdal mindent tanít, csak kishitűséget nem.

A felekezeti békéről az utóbbi időben biztató kijelentések
történtek arra illetékes férfiak szájából.

Hogy a felekezeti békét illetőleg ne is a jelenből, az élő
kortásokról, hanem ma már történelemmé vált időből vegyünk
példát, emlékezzünk bolgogult nagy Apostoli Királyunknak, Ferecz
Józsefnek korára, akinek vallásossága példaadó volt, aki nem
mulasztott egyetlen egy hajnali misét sem és akinek legkedvel-
tebb magyar tanácsadói között ott látjuk Tisza Kálmánt, báró
Bánffy Dezsőt, gróf Tisza Istvánt, nekünk magyar kálvinistáknak
is legerősebb oszlopainkat.

De hogy egy külföldi példára hivatkozassak, lélekemelő
volt nemrég a szeretetnek és rokonszenvnek az a meleg hangja,
amelyen Németországban Faulhaber müncheni bíboros érsek
egy amerikai újságíró előtt megemlékezett az ő evangélikus
német testvéreinek hitvalló harcáról.

A felekezeti béke ápolására illetékesek vagyunk vala-
mennyien.

Zsinórmértékünk e tekintetben is az Institutio tanítása,
amely szerint :

„Inkább arra kell igyekezni, hogy egymásról kölcsönös jó-
akarattal, a lehető legjobb véleménnyel legyünk, egymásnak
tetteit és szavait különösen kölcsönösen a legjobb értelemben
vegyük és ne csavarjuk el, mint azt a gyanakvó emberek szok-
ták félremagyarázással és a rossznak feltevésével. Így fogjuk
elérni azt, hogy egyfelől kölcsönös méltányossággal és türelem-
mel elszenvedve egymást, a békességet és szeretetet ápoljuk.“

Szükség van erre a békességre és szeretetre a közös veszély
lehetőségének okából is, mert hogyha akár az a veszély fenye-
getne, amelyről elmondottam, hogy a templomot mozgósínházzá

alakítja át, akár az a veszély fenyegetne, amely az Isten igéjét emberi vezényszó alá akarná helyezni, egyik egyház sem lesz semmivel sem kisebb veszélyben, mint a másik.

Ezért tehát amikor egyfelől keményen, öntudattal ragaszkodunk és kitartunk a mi kálvinista hitünk mellett, jogainknak ősi birtokállománya mellett, az 1848-ik évi XX-ik t. c. mellett, ugyanakkor szeretettel ragadunk meg minden jószándékkal felénk nyújtott kezét.

Hogy Anyaszentegyházunkat minden lehető veszély ellen felvértezzük, azért van szükségünk megalkuvást nem ismerő, öntudatos presbiterekre, azért van szükségünk az Anyaszentegyházban fegyelemre, azért van szükségünk áldozatkésziségre.

A bodrogkereszturi konvent szelleme áldozatkész szolgálatra buzdítja az utódokat. Ennek az egyházmegyének minden köve az ősök áldozatkésziségéről beszél. Ha nem lettek volna áldozatkész ősök, akkor ma nem állana a mi büszkeségünk, a 400 éves pataki Főiskola.

Sokat beszélünk világnézetekről, világáramlatokról. — Világnézetek, világáramlatok az évszázadok rendén eddig is jöttek, mentek. A magyar géniusznak, akárcsak az egészséges gyomor savának, mindig sikerült ezekből a világáramlatokból a magunk képére átgyurni, átvenni mindent, ami a nemzetnek hasznára vált és elvetni mindent, ami annak kárára lett volna.

Most is ilyen áramlatoknak a szelei fujdogálnak felettünk. Ahogy átvettük annak idején például a reneszánszot, a barokkot, a liberalizmust és más koreszméket, úgy minden jó és hasznos haladás termékeny talajra talál minálunk ezután is.

Maradiak nem lehetünk. Az idő kerekét nem állíthatjuk meg.

Arra azonban, hogy a magyar néplélektől merőben idegen eszméknek szolgai módon utánczó legyünk, semmi szükségünk sincsen és nem is kell attól tartani, hogy magyar népünk azokat befogadja.

És itt kapcsolódik bele a gondolatmenetbe az Anyaszentegyház egyik fontos feladata, jövőnk formálása, kialakítása és biztosítása a tanításon, az oktatáson és ami annál talán még fontosabb, a nevelésen keresztül.

Isten és család után a tanítói, nevelői tevékenység egyik legfontosabb nemzeti feladat.

Lármás közéletünk talán nem is értékeli mindig érdeme szerint a tanító, a nevelő munkáját.

A tanító, a nevelő munkája sokak előtt talán még ma is olyan valami szürke foglalkozásnak tűnik fel.

Pedig a tanító, a nevelő munkája lélekformáló, jellemnevelő, jövőt, történelmet formáló elsőrangú fontosságú államférfiúi tevékenység.

Lehet-e bárki előtt közömbös — de előttünk, akiket az Anya-szentegyház vezető pozíciókba hívott meg — hogy fiaink, leányaink tiszta lelkének vitorláit milyen szelek dagasztják.

Beszélnek tátongó szakadékról, amely fennáll szülő és gyermek, tanár és tanítvány, öreg és ifjú között.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés !

Bár a világháború kimenetele kétségtelenül lezárt egy korszakot és megnyitott egy korszakot, erős határvonalat vonván a a háború előtti és a háború utáni nemzedék között, mégis meggyőződésem szerint olyan szakadékról, hogy a magyar a magyart, gyermek a szülőjét, tanítvány a tanárját, ifjú az öreget, becsületes jó magyar szándékkal meg ne tudná érteni, ilyen szakadékról nem lehet szó mi közöttünk és nem is szabad, hogy ilyenről szó legyen.

Meg kell fogunk egymás kezét, meg kell értenünk egymást minden elválasztó vonal dacára, meg kell találnunk egymást a jelen esetben a tanításnak, a nevelésnek jellemet, lelket nevelő, jövődőt formáló, történelmet csináló tevékenységén keresztül. Mindig úgy volt, hogy az egyes nemzedékek kölcsön hatásaiból fejlődött a jövődőknek eredő vonala.

Ez most is csak így van.

Hogy helyes az út, amelyet keresek, abban megerősít Makkai Sándornak a magyar nevelésről írott könyve, amelyben ő ugyanezt a gondolatot így fejezte ki :

„Míg egyfelől a történelem nagy iskolája érleli az iskolát alkotó nemzet irányító rétegeiben a helyes nevelői szellemet, hogy jó iskolarendszert hozzon létre, addig másfelől a nevelői hivatás szolgálatába állott személyiségeknek kell az iskolában, ahogy adva van, elszánt odaadással előkészíteniök az ifjúság lelkét a történelem nagy leckéjének megértésére. Az iskola fokról-fokra megvalósuló új szelleme fogja megteremteni azt az élet-közösséget, melyben nevelők és növendékek, mint idősebb és fiatalabb testvérek együtt fognak dolgozni a magyar jövődőért.“

Bár gyermekeink lelkét nem zárhatjuk el légüres térbe a haladó kortól, amellyel együtt ők is haladnak és nem zárhatjuk el attól a sok szennyes röpirattól és röpcédulától, amelyek körülöttünk röpködnek, mégis jövőnk lelkiségüknek kialakítása, formálása, részben a mi kezünkbe van letéve.

Úgy igyekezzünk mindnyájan, hogy ha számonkérőnk az utolsó napon, ha a lélek kialakításának fontos eszközével a tanítással, a neveléssel nem jól sáfárkodnánk, ha összetett kézzel néznők és eltűrnők, hogy magyar népünk lelkétől merőben idegen eszméknek pénzváltói és galambárusai miként férköznek ifjúságunk lelkéhez.

A jövő felett való őrállásunknak ezen munkájában ébren legyünk tehát, mindenki a maga helyén, nehogy az örök bennünket a számonkérés napján elaludva találjanak őrhelyeinken.

Biztosan tudom, hogy ilyen irányu őrállásunkat minden jó szándéku magyar testvérünk felekezeti különbség nélkül csak helyeselni, csak támogatni fogja.

Amikor látunk eszmeáramlatokat, amelyeknek útjában áll az egyház, a család, az iskola, eszmeáramlatokat, amelyeknek bevallott célja az egyház, a család, az iskola befolyása alól elidegenített gyermekeinket tőlünk merőben idegen eszmék szolgálatába állítani, mindent el kell követnünk, nehogy megismétlődjék rajtunk a történelem, a török átok, amikor idegen hódítók saját elrabolt, elhurcolt gyermekeinkből képezték ki mindenre elszánt janicsár hadaiknak rohamcsapatait.

Ébren legyünk, ne aludjunk, hanem tartsuk meg az utánunk eljövő generációt azon a töretlen keresztyén és nemzeti vonalon, amelyen magunk is felnőttünk.

Senki sem gondol közülünk arra, hogy az okszerű és korszerű haladásnak egészséges menetét oktan maradisággal gátolja. Csupán a józan magyar mértéket tartjuk be akkor, amikor nemzeti tradíciónk alapján kívánunk fokról fokra fejlődni.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Ami az Anyaszentegyház közönséges szükségleteit illeti, azért az Anyaszentegyházét, amely — ott áll a mi bölcsőnkél, végigkísér életünk útjain, vigasztal, erőt ad és ott áll búcsúzóul koporsonk mellett — sohase feledkezzünk meg arról, hogy az Anyaszentegyháznak is vannak személyi és dologi szükségletei.

Nem szabad megfélekedoznünk templomaink fenntartásáról, lelkészeink illő ellátásáról, tanítóink megélhetéséről, iskoláink fenntartásáról, szegényeink gondozásáról.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés !

Hogy az alsózempléni egyházmegye ügyeit különösen a szíven viselem és hogy minden dolgokat az én szeretve tisztelt atyámfiaival, az én Nagytiszteletű lelkészi gondnoksággal legjobb egyetértésben fogom intézni, magától értetődő dolognak tartom.

Mindezeket azért véltem elmondani, mert Istennek tetsző dolgok egy ilyen ünnepélyes órában ezekről a fontos dolgokról beszélni.

Befejezem Nagytiszteletű Közgyűlés — és boldog lennék — ha úgy méltóztatnék véleményezni, hogy eltaláltam a hangot, amely megfelel a mai időknek és ennek az ünnepélyes órának.

Végezetül pedig arra kérem a jó Istent, hogy adjon erőt mindnyájunknak, akik ennek az egyházmegyének alkotó tagjai vagyunk, hogy az Anyaszentegyház minden dolgát azáltal a kitartó hűséggel intézzük, hogy egyszer, ha befejeztük a földi pályát, elmondhassák mirőlunk is a Timoteushoz írt levéllel, hogy: a hit nemes harcát megharcoltuk, a futást elvégeztük, a hitet megtartottuk.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés !

A többi azután a Mindenható Atyától függ.

Egyházmegyei gondnok beiktató beszéd.

Dr Bethlen Pál gróf egyházmegyei gondnok beiktatásán,
1937 szeptember 30-án elmondta: Kliss Ernő esperes.

Méltóságos Egyházmegyei Gondnok Úr !

Az imént elhangzott esküjével immár elkötelezte magát Anyaszentegyházunknak a mi egyházmegyénk gondnoki tisztségében való szolgálatára. Említésre méltó, hogy épen a mi egyházmegyénk egyik egyházközségének, Bodrogkeresztornak a nevéhez fűződik az a 203 évvel ezelőtt tartott konvent, amely az egyházkormányzásba a lelkipásztori elem mellé odaállította a világi elemet s az egyházkerület élére főgondnokot, az egyház-

megyék élére pedig segédgondnokokat állított. Mióta e nevezetes konvent kijelölte a zempléni traktus koadjutor kurátorává Szemere Lászlót, azóta mindig olyan férfiak ültek az egyházmegye gondnoki székében, akiknek családi neve elválaszthatatlan a magyar református egyház történetétől. A Szemere, Bernátfalvi Bernáth, Bizáki Puky, Vay és Meczner családok tagjai voltak ezek.

Egyházmegyénk e világi vezérférfiak munkásságát mindig nagyrabecsülte és érdemök szerint értékelte. Tette pedig ezt azért, mert fülébe csengett a bibliai intés: „Mi mindnyájan Istennek munkatársai vagyunk“ s szeme előtt volt a Kálvin egyházalkotmányában a zsinat-prespiteri elv. De nekünk, magyar reformátusoknak van egy egészen speciális okunk arra, hogy örök fényben tündököljenek előttünk világi vezéreink nevei: volt olyan korszaka az egyházunk történetének, amikor református egyházunk e mindhalálig hű nemes urak jogainak védelme alatt élte át a kiírtására törekvő üldözés vészes és véres idejét.

Egyházmegyénk csak a multjához volt hű, amikor Méltóságod személyében olyan nemzetség nemes hajtását hívta el a világi vezérségre, amelynek a jelleméhez, a véréhez, az életéhez tartozik az Isten és Haza szolgálata. Átnéztem a Méltóságod családfáját. Nem az ragadott meg, hogy ősei közt sokan voltak, akik magas állásokat töltöttek be, hanem az, hogy talán egy sem volt köztük olyan, aki lett légyen bár kurucvezér, Aranyosszék főkirálybírája, a magyar történelmi források tudós kutatója, katonatiszt, főispán, vagy fiumei révkapitány — egyuttal ne lett volna valamelyik erdélyi egyházmegyének, valamelyik kollégiumnak, vagy egyházközségnek gondnoka, vagy épen jóltevője.

„Nem teremhet jó fa rossz gyümölcsöt.“ A Bethlen Elek jelmondata: *Honesta fama aeternum patrimonium*, Méltóságodnak is irányelve. — És mi ettől az órától kezdve boldogan valljuk Méltóságodat a magunkénak. Jó reménységgel vagyunk afelől, hogy fényes neve ítéleteinknek, határozatainknak súlyt és tekintélyt ad, keresztyéni alázatossága pedig az általa képviselt ügy iránt bizalmat gerjeszt mindenekben!

E vezérségre való elhívás a szív kitüntető tevékenysége. Tekintse Méltóságod értékesnek, mert ez a bizalom és szeretet királyi elhatározásából fakadt!

Ennyi az, amit mi adni tudunk annak, aki osztozik velünk a Krisztus gyönyörűséges igájának hordozásában.

Arra kérem, ismerjen meg és szeressen bennünket, munkatársait. Szeresse ezeket az egyszerű kálvinista lelkipásztorokat, a nemzeti érzés és vallás-erkölcs sok sárral megdobált alázatos lelkű, kemény hitű őrtállóit. Szeresse a mi tanítóinkat, az iskolai és iskolánkivüli népművelés ezermestereit. Szeresse a mi tisztas kurátorainkat és presbitereinket, tengernyi gondunk hűséges megosztóit. És szeresse ezt a sok szenvedéssel megszentelt zemp-léni magyar népet. Legyen vezérünk, tanácsadónk, bíránk!

Kezébe adom az egyházmegye pecsétjét s ezzel egyházmegyei gondnoki tisztségébe beiktatom.

Ebben a pecsétben egy égő gyertya jelképezi a mi szolgálatunkat: világolni másoknak, elégni Krisztusért. Ez bizony a mindhalálig való hűség és engedelmesség önfeláldozása, de soha ne felejtse Gondnok Úr: Sic itur ad astra!

Janka Péter egyházmegyei főjegyző üdvözlő beszéde.

Méltóságos Gondnok Úr!

Szeretett világi elnökünk!

Az Örökkévaló Isten az, aki időről-időre embereket hív el és választ ki országának építésére, anyaszentegyházának kormányzására. Minden munkaágba és területre Ő küld munkásokat, akikre nagy és felséges célok megvalósítását bízta.

Az Ő rendelése volt, hogy áldott emlékü gondnokunk, néhai Meczner Béla majdnem 5 évtizeden át lehetett ennek az egyházmegyének osztatlan szeretettel övezett, kipróbált hűségű világi vezére, aki mint egyházi önkormányzatunk bátor harcosa, magyar ref. Sionunk érdekeinek hathatós védelmezője és hűséges munkása, kitörölhetetlenül bevészte nevét egyházmegyénk történelmének lapjaira.

Az Örökkévaló Isten rendelését látjuk abban is, hogy e nemes erényekben gazdag s kiváló lelki tulajdonokkal megáldott élet sírba hanyatlása után Méltóságodat állította egyházmegyénk gyűlekezetei nagy többségének a bizalma egyházmegyénk kormányrudja mellé . . .

Méltóságod egyházmegyei vonatkozásban mint idegen kerül egyházmegyénk élére. Sokan még nem ismerik Méltóságodat közvetlen közléről. Mi azonban, akik közös kincsünk, szeretett Alma Máterünk, a sárospataki Főiskola fejlesztése és birtokálmányának megtartása érdekében kifejtett értékes munkásságáról tudunk, nagy lelki megnyugvással látjuk Méltóságodat egyházmegyénk legmagasabb világi méltóságában s boldog örömmel teszünk bizonyosságot arról, hogy kivételes képességei, bölcsességgel párosult józansága, széles látóköre, mélyen vallásos lelkülete, egyéni szeretetreméltósága, a tradíciókhoz való ragaszkodása és kálvini hitelveinkhez való törhetetlen hűsége Méltóságodat — mint dicső ősök drága, szent hagyományainak a birtokosát és hordozóját — szinte praedestinálják a vezéri helyre.

Méltóságod nehéz időkben foglalja el gondnoki székét. E jelenvaló világ nagy átalakuláson megy át. Két hit, két hatalom jobb és baloldali fogalmazása áll egymással szemben. Mind a kettő a maga érvényesülésére tör s másik fél leigázása árán akarja elérni célját. Mind a kettő útjában érzi az egyházat s harcot hirdet ellene . . . Az egyháznak azonban nem szabad meghátrálnia, e romboló irányzatok zavaros hullámáradata ellen gátat kell emelni s meg kell bizonyítani azt, hogy az egyháznak ma is az az örök célja: hogy szilárdan és megingathatatlanul kitartson Isten ígéje, Isten gondolata és akarata mellett.

Református egyházunkat Isten mindig és mindenütt arra választotta ki, hogy ilyen nehéz körülmények között tegyen bizonyosságot a maga evangéliumi életrevalóságáról. S a magyar kálvinizmus ki is állotta mindig a próbát, történelmi tények bizonyítanak e mellett. Református egyházunknak ma sem lehet más hivatása, mint Isten dicsőségének minden vonalon való érvényesítése mellett odaállítani összes erőit azoknak a Krisztusi eszméknek a szolgálatába, amelyek egyedül tehetik széppé és boldoggá ezt a meggyötört világot s amelyeket az jellemez, hogy szeretetben, türelemben, megbocsátásban, szolgálatban és alázatban van a hódító hatalmuk.

Hogy egyházunk ezt a munkát sikeresen és eredményesen végezhesse, nem csak Krisztus szerelmétől szorongatott lelkipásztorokra, hanem lángoló buzgóságu, evangéliumi lelkületű, hitükről bizonyosságot tenni kész világi vezetőkre is szüksége van. Mi jó reménységgel hisszük, hogy Méltóságodban olyan világi vezért nyertünk, aki egyházmegyénket Istentől számára kijelölt munka-

térnek, gondnoki tisztét Isten kezéből vett megbízatásnak fogja tekinteni s bölcs lesz majd a kormányzásban, hűséges a lelki élet mezején való forgolódásban, követendő példa az örömmel végzett szolgálatban, megingathatatlan református egyházunk igazaiért vívott küzdelmekben, igazságos és részrehajlatlan az ítélkezésben. Igyekezni fog majd az egyházmegyénket közelebbről is megismerni, munkásait, intézményeit megszeretni, gyülekezeteit szívéhez szorítani s legfőképpen igyekezni fog ezen munkaterületen elhívó Urának és parancsolójának engedelmes és alázatos eszköze lenni.

Ebben a reménységben egyházmegyénk egyeteme nevében mély tisztelettel, bensőséges szeretettel és őszinte nagyrabecsülés-sel köszöntöm Méltóságodat s midőn tisztikarunk legmesszebbmenő támogatását készséggel felajánlom, arra kérem a Mindenhatót, hogy nehéz, felelősségteljes, de gyönyörűséges szolgálatának végzésére adjon erőt, kitartást és fokozódó munkakedvet. Hassa át Méltóságodat nagy elődeinek fénylő szelleme, hogy közöttünk a szeretetnek és bizalomnak szálai fokról fokra erősödjenek s mielőbb elszakíthatatlan kötelékké váljanak. Mi mindenkor szeretettel fogjuk körülövezni világi vezérünket s munkájának sikeréért nem szününk meg imádkozni.

Áldja meg Méltóságodat a Jó Isten mind a két kezével!
